Berättelse

om hwad i Riket och deß Styrelse sig tilldragit sedan sista Riksdag;

Gifwen Stockholms Slott å Rikssalen den 19 Januari 1867.

Under den tid, som från Rikets Ständers senaste sammanträde förflutit, hafwa de förenade Rikenas förhållanden till alla främmande Makter fortfarande burit prägeln af wänskap och förtroende. Förhållande till främmande Makter.

Enär behofwet påkallade förändringar uti den med Kejsardömet Ryßland afslutade Telegraf-Konvention af den $\frac{15}{27}$ Juni 1860, har för sådant ändamål en ministeriell Deklaration, daterad S:t Petersburg den $\frac{1}{13}$ December 1865, blifwit emot en sådan å Sweriges sida, af den 30 December samma år, utwexlad. Likaledes hafwa förändrade öfwerenskommelser, föranledda af den allmänna i Paris sistlidne år afslutade internationella Telegraf-Konvention, blifwit så wäl med Preußen, som med Danmark, träffade. Telegraf-Deklarationer.

Med Konungariket Italien har den 20 September innewarande år blifwit afslutad en Konvention, rörande ömsesidigt utlemnande af förbrytare, och är denna Konvention ratificerad af Hans Maj:t Konungen den Extraditions-Konvention.

30 sistlidne Oktober samt af Hans Maj:t Konungen af Italien den 2 November, äfwensom ratifikationerna blifwit i Florens utwexlade.

Justitie-Stats-Ministerns embetsberättelser.

Enligt de, för afgifwande af Justitie-Stats-Ministerns embetsberättelser, från domstolar samt polis- och werkställande myndigheter för år 1864 inkomna uppgifter har antalet anhängiggjorda mål och ärender nämnda år utgjort, af twistemål 44,073, deribland antalet anhängiggjorda konkursmål warit 2,784; af skuldfordringsmål 173,102; af andra civila ärender 333,698; samt af brottmål 43,528. — Antalet angifna brott och förseelser har under samma år utgjort 44,753 och antalet af derför sakfällde personer 32,094 män och 2,989 qwinnor. Bland de sakfällde hafwa blifwit dömde, till dödsstraff 17 män och 4 qwinnor, till straffarbete på lifstid 99 män och 10 qwinnor, till straffarbete på wiß tid eller annan urbota bestraffning 1,854 män och 337 qwinnor, och till böter 30,124 män och 2,638 qwinnor.

Unions-Komitéen.

Den Komité af Swenske och Norske män, som, enligt hwad i den till Rikets senast församlade Ständer afgifna berättelsen förmäles, blifwit af Kongl. Maj:t tillsatt för utarbetande af förslag till förändrade bestämmelser angående de förenade Rikenas unionella förhållanden, har jemwäl under sistlidne år fortsatt sina sammanträden. Deß arbeten äro ännu icke afslutade.

Högsta Domstolen.

Högsta Domstolen har under den tid, som förflutit sedan nyßnämnde berättelse afgafs, fortfarit att arbeta på twå afdelningar, hwarigenom antalet af balanserade mål ytterligare minskats.

Organisation af Magistrat och Rådstufwu-Rätt.

Sedan Kongl. Maj:t åt köpingen Trelleborg förunnat de fri- och rättigheter, som Rikets stapelstäder i allmänhet tillkomma, hafwa före-

skrifter blifwit meddelade angående organisationen af nämnda stads Magistrat och Rådstufwu-Rätt; äfwensom inkomna förslag till ny ordning för Borgmästarewal i städerna Göteborg, Carlskrona och Christinehamn blifwit af Kongl. Maj:t fastställda. Walordningar.

De förändringar i regleringen af domsagorna inom Westmanlands och Wermlands län, hwilka för flere år sedan blifwit beslutade och i serskilda förut afgifna berättelser hos Rikets Ständer anmälda, hafwa, till följd af yppade ledigheter wid Häradshöfdingebeställningar, numera blifwit fullständigt genomförda; hwarjemte Kongl. Maj:t, för åstadkommande af önskwärd regelbundenhet i landets judiciella indelning, uppå derom gjorda underdåniga framställningar, förordnat: att af Stora Swedala socken i Malmöhus län 26$\frac{11}{16}$ mantal skola skiljas från Wemmenhögs härad och förenas med Oxie härad, dit socknens öfriga del redan förut hört; att åtskillige hemman i Kårda och Hångers socknar i Jönköpings län skola öfwerflyttas från Westbo till Östbo härad; samt att hemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Uddewallshyltan i Bäckebo socken, Calmar län, skall förläggas från Handbörds härad till Norra Möre härad. Reglering af domstolsindelningen.

Med anledning af inkomna underdåniga framställningar har Kongl. Maj:t tillåtit, att gemensam tingshusbyggnad för Wakfala och Ulleråkers härader finge uppföras i Upsala, samt att Gullbergs härad må, för handläggning af brottmål rörande häktade personer, å länscellfängelset i Linköping begagna gemensam tingsstad med Wifolka och Walkebo härader. Gemensamma tingsstäder.

Då de mål, hwilka det förut tillhört Sjöförsäkrings-Öfwer-Rätten att upptaga och afgöra, numera, till följd af nya Sjölagens stadganden, böra af allmän domstol handläggas, har Kongl. Maj:t förklarat nämnde Rätt wara upplöst. Sjöförsäkrings-Öfwer-Rättens upplösning.

Straff-fängelset i Carlskrona.

Det nya straff-fängelset i Carlskrona, hwilket i berättelsen till senaste Riksdag omförmäldes såsom då warande under byggnad, har under nästlidne år blifwit fullbordadt och till begagnande upplåtet. Till följd häraf hafwa de å Ny Elfsborgs fästning och det gamla straff-fängelset i Carlskrona förwarade fångar blifwit till det nya fängelset öfwerflyttade, samt nyßnämnde twå gamla fängelser blifwit upplösta.

Nya fängelsebyggnader.

Sedan Rikets Ständer wid sistförflutna Riksdag anwisat medel för uppförande af ett nytt kronohäkte i någondera af städerna Hudikswall eller Sundswall, äfwensom för werkställande af en nödig ansedd tillbyggnad wid kronohäktet å Långholmen, har Kongl. Maj:t dels förordnat att förstnämnde fängelse skall uppföras i Hudikswall samt anbefallt Fångwårds-Styrelsen att med de för sådant ändamål erforderliga ritningar och kostnadsförslag inkomma, dels ock fastställt föreslagna ritningar å omförmälde tillbyggnad wid kronohäktet å Långholmen, hwilket byggnadsarbetes utförande jemwäl blifwit under nästlidne år påbörjadt.

Gamla fängelsebyggnader.

Till följd af Rikets Ständers wid samma Riksdag fattade beslut har Kongl. Maj:t förordnat att de gamla länsfängelsebyggnaderna i Hernösand, Östersund och Umeå skulle, med den rätt Statswerket dertill egt, öfwerlåtas till länens innewånare, äfwensom tillåtit att den gamla kronohäktesbyggnaden wid Sundswall må tills widare och intilldeß annorlunda kan warda bestämdt af Wester-Norrlands läns landsting för Medelpads innewånares räkning begagnas.

Lagförändringar.

Till nedannämnda af Rikets senast församlade Ständer afgifna förslag till lagförändringar, öfwer hwilka Kongl. Maj:t icke kunnat före Ständernas åtskiljande meddela beslut, har Kongl. Maj:t sedermera, i den

ordning 87 § Regeringsformen föreskrifwer, lemnat nådigt bifall och låtit å deßa förslag grundade Förordningar under följande dagar utfärdas, nemligen:

1866 den 30 Oktober, angående förändrad lydelse af 15 Kap. 1 § Rättegångs-Balken;

» s. d. angående förändring i föreskrifterna rörande sättet för doms eller utslags utgifwande i Rådstufwu-Rätt;

» s. d. angående ändring i Kyrkolagens föreskrift rörande tiden för barnaqwinnas kyrkogång; och

» den 4 December, angående förändrad lydelse af 25 Kap. 9 § Rättegångs-Balken;

hwarjemte Kongl. Maj:t låtit utfärda Ny Instruktion för Fånggewaldiger den 21 December 1865 samt Nådiga Kungörelser under den 29 Juni 1866 angående förändradt formulär för tro- och huldhets-eden samt under den 4 derpåföljde Juli angående wißa domsagors och städers indelning i walkretsar för riksdagsmannawal.

Öfwer de från Rikets Ständer under senaste Riksdag till Kongl. Maj:t inkomna underdåniga skrifwelser med förslag till lagförändringar, hwilka Kongl. Maj:t ansett Sig ej böra bifalla eller som ej hunnit så beredas att de kunnat inför Kongl. Maj:t till slutligt afgörande föredragas, will Kongl. Maj:t meddela Riksdagen serskild berättelse, innefattande jemwäl de skäl, som hindrat förslagens antagande eller slutliga föredragning.

Förslag till lag rörande wattenrätten.

Den i senaste berättelsen till Rikets Ständer omförmälda Komité, som blifwit tillsatt för utarbetande af förslag till ny lag rörande wattenrätten, har numera afgifwit sådant förslag, hwaröfwer yttranden blifwit från wederbörande infordrade. Deßa yttranden hafwa likwäl till största delen ännu icke hunnit till Kongl. Maj:t inkomma.

Krigslagstiftning.

Öfwer det i samma berättelse omnämnda förslag till strafflag för krigsmakten till lands och sjös har Högsta Domstolens utlåtande blifwit afgifwet. Då likwäl för ett fullständigt genomförande af den åsyftade förbättringen i krigslagstiftningen jemwäl ny rättegångslag för krigsmakten ansetts wara af behof påkallad, har förslag till sådan lag blifwit inom Justitie-Departementet utarbetadt, hwilket förslag öfwerlemnats till granskning af den Komité, som förut afgifwit yttrande öfwer förutnämnda förslag till strafflag.

Komité för ordnandet af förhållandena rörande Fjellfinnar och Lappar.

De olägenheter, som warit en följd af bristen på nödiga stadganden rörande förhållandena med de förenade Rikenas Fjellfinnar och Lappar, hafwa sedan längre tid tillbaka utgjort föremål för Kongl. Maj:ts Nådiga omtanka. Då det förslag till ordnande af nämnda förhållanden, som redan år 1844 blifwit af utsedde Swenske och Norske komiterade uppgjordt, gifwit anledning till grundade anmärkningar från så wäl Swensk som Norsk sida samt en tillfredsställande lösning af frågan ansetts icke kunna winnas utan en jemwäl af numera förändrade förhållanden påkallad förnyad utredning af alla hithörande omständigheter, har Kongl. Maj:t i Nåder uppdragit åt en Komité, bestående af Swenske och Norske män, att taga förhållandena rörande Rikenas Fjellfinnar och Lappar under förnyadt öfwerwägande och derefter afgifwa förslag till ett ändamålsenligt ordnande af deßa förhållanden. Denna Komité har under sistlidne års sommar sammanträdt i Tromsö, men deß betänkande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Arméförwaltningens organisation.

Sedan Kongl. Maj:t under den 26 September 1865 meddelat beslut angående Arméförwaltningens organisation, hwarwid Nådig Instruktion äfwen blifwit för det nya embetswerket utfärdad, har Arméförwalt-

ningen från och med år 1866 trädt i werksamhet och öfwertagit alla de åligganden, som förut tillhört Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegium.

Indelta arméens wapenöfningar hafwa under år 1866 kunnat erhålla den utsträckning, som genom 1858 års underhålls-reglemente bestämdes; dock att wid twå regementen, till följd af bristande medelstillgångar, regementsmötestiden måst något inskränkas utöfwer hwad enligt nämnda reglemente warit affedt. För att utbilda skjutskickligheten hos arméens skarpskyttar hafwa äfwen sistlidet år särskilda möten warit med detta manskap wid samtliga indelta regementen och corpser anbefallda. Indelta arméens wapenöfningar.

Ur indelta arméen hafwa, såsom wanligt, utgått kommenderingar till garnisonsförstärkning å fästningar, fångbewakning, m. m. Kommenderingar.

Bewäringsmanskapets wapenöfningar hafwa för sig gått efter gifna föreskrifter. Den åt bewäringsskyldige lemnade rättighet att, mot erläggande af wiß afgift, winna befrielse från wapenöfning i fredstid har, enligt till Landtförswars-Departementet inkomna rapporter, år 1866 begagnats af 541 personer. Wapenöfningsfrihetsafgiften har af Kongl. Maj:t fortfarande för nämnda år warit bestämd till 100 R:dr, hwilka medel kommit allmänna bewäringsfonden till godo. Såsom bewäringseliter, för hwilka kostnaden till en del utgår från nämnda fond, äro för närwarande antagne 314 personer. Bewäringsmanskapet.

Antalet af de friwilliga skarpskytte-föreningarne har ökats med 19 nya föreningar, hwilkas medlemmar, så widt uppgifter å dem hittills inkommit, utgöra omkring 800. Friwilliga skarpskytte-föreningar.

De af Rikets Ständer för år 1866 till förmån för skarpskytteföreningarne bewiljade anslag dels till aflöning åt instruktörer, dels ock till skarp ammunition och målskjutningspremier, hafwa, enligt af Kongl. Maj:t stadgade grunder, blifwit emellan föreningarne, så widt deßa ställt sig meddelade föreskrifter till efterrättelse, fördelade; hwarwid i afseende å målskjutningspremierna förordnats, att de, så widt möjligt wore, borde utgöras af gewär eller andra för skarpskyttar i krig erforderliga persedlar, äfwensom att täflingsskjutningarne, i likhet med hwad år 1865 bestämdes, skulle inom länen ordnas af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, efter Öfwerbefälhafwarnes hörande och med behörigt afseende å lokala förhållanden.

Såsom lån ur Kronans förråd hafwa under loppet af sistlidet år 3,642 stycken exercisgewär blifwit till 34 särskilda föreningar utlemnade.

Swenska officerares anställning i utländsk krigstjenst.

Det årliga anslag, som finnes bewiljadt till beredande af tillfälle för arméens officerare att ingå i krigstjenst hos främmande, i wänskapligt förhållande med Swerige stående makt, hwars armé till större eller mindre del befinner sig på krigsfot, har af Kongl. Maj:t blifwit för sitt ändamål disponeradt, hwarigenom åtskilliga officerare kommit i tillfälle att winna anställning dels wid Kejserliga Franska arméerna i Mexiko och Algeriet och dels wid Nord-Amerikanska Staternas armé. Och har Kongl. Maj:t haft tillfredsställelsen inhemta, att sålunda hos främmande makter anställde officerare, då de till fäderneslandet återkommit, medfört hedrande witsord om mannamod och wärdigt uppförande.

Understöd åt f. d. Landtwärnsmän.

Åt de efter 1808 och 1809 årens krig qwarlefwande Landtwärnsmän, som kunnat anses wara i behof af understöd, har Kongl. Maj:t tilldelat sådant från det af Rikets Ständer för ändamålet bewiljade

anslag; och hafwa för sistlidet år 954 personer häraf kommit i åtnjutande.

Med anledning af Föreningens för friwillig wård af sårade och sjuke i fält gjorda framställning, rörande anwändandet jemwäl under fredstid af den beteckning till utmärkande af sjukwårdspersonal och sjukwårdsanstalter, som enligt 7:de Art. af det wid den internationella Kongreßen i Genève år 1864 afslutade och sedermera af Kongl. Maj:t biträdda fördrag, angående förbättrande af sårade militärers wård, blifwit antagen, har Kongl. Maj:t i Nåder förordnat, att, äfwen under fredstid wid fälttjenstöfningar, dels sjukwårdsmanskapet samt arméens läkare och öfrige wid sjukwården anställde tjenstemän skola förses med armbindel af sådan beskaffenhet, som i berörda fördrag angifwes, dels ock färgen på de förbinderi-ställen och sjuktransporter utmärkande flaggor skall bestämmas, i öfwerensstämmelse med ofwanåberopade fördrag, till hwit botten med rödt kors; och har befallning gifwits om utdelning till arméens samtliga regementen och corpser af sådana armbindlar och flaggor efter derför fastställd modell

Beteckning för sjukwårdspersonal och sjukwårdsanstalter.

Sedan Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref den 24 Maj 1864 förordnat, att wid Norra Skånska infanteri-regementet 183 och wid Södra Skånska infanteri-regementet 202, eller tillhopa 385 nummer, hwilka wid regementenas uppsättande år 1816 tillåtits under 50 år stå vakanta för Statswerkets räkning, skulle från och med år 1866 rekryteras, har, enligt hwad wederbörande General-Befälhafware anmält, denna rekrytering blifwit med synnerlig omsorg werkställd.

Rekrytering af vakanta nummer wid Skånska infanteri-regementena.

Sedan Rikets senast församlade Ständer bewiljat medel till en ridskola wid Strömsholm för Kavalleri- och Artilleri- samt Generalstabs-

Ridskola.

officerare, hafwa förberedande åtgärder för skolans organiserande blifwit af Kongl. Maj:t anbefallda.

Nybyggnader för arméens behof.

Enär den nu befintliga sjukhusbyggnaden å Ränneslätt, beräknad för Smålands Husar-regemente och Grenadier-bataljon gemensamt, under senare åren wisat sig wara till utrymmet otillräcklig, hafwa förberedande åtgärder widtagits för uppförande af en ny sådan byggnad å nämnda mötesplats; hwarjemte och sedan Rikets Ständer bewiljat anslag till nytt stall och ridhus för nämnda husar-regemente, Arméförwaltningen erhållit Nådig befallning att ombesörja denna byggnads uppförande i enlighet med derför i Nåder fastställd ritning.

Utwidgning af Helsinge regementes mötesplats.

Till beredande af nödig utwidgning af Helsinge regementes mötesplats Mohed, dels för anläggande af skjutbanor till erforderlig längd, dels ock för erhållande af lämpligare mark för regementets wapenöfningar, hafwa åtgärder blifwit anbefallda, att den för ändamålet behöfliga jordrymd må, genom expropriation, Kronan tillwinnas.

Wapentillwerkningen.

Tillwerkningen af infanterigewär efter senast fastställda modell har fortgått såwäl wid Carl Gustafs stads som Husqwarna gewärsfaktori; hwarjemte wid förstnämnda faktori blifwit tillwerkade tändnålsgewär efter den af Rustmästaren Hagström uppfunna modell, med en del af hwilka sistnämnda gewär utförliga skjutförsök redan egt rum, utan att likwäl hafwa ledt till fullständigt antagande af denna modell för tillwerkning af arméens infanterigewär.

För att kunna ännu mer uppdrifwa gewärstillwerkningen wid Carl Gustafs stads faktori, har detta blifwit försedt med en del nya machiner och äro andra sådana under arbete.

Revolvers af Lefaucheux's nyare modell, med tillhörande ammunition, äro anskaffade för anställande af försök rörande deßas lämplighet såsom bewäpning för kavalleriet; — och hafwa kavallerisablar, efter en af Kavalleri-komitéen föreslagen modell, likaledes blifwit anskaffade till försöks anställande.

Grofwa (5″63ˢ) refflade kanoner hafwa på Waxholms fästning blifwit monterade i nya lavetter med släpor af jern; hwarjemte 6″8ˢ refflade (stål) och 9″63ˢ slätborrade kanoner äro under arbete.

Af materielen till trenne nya refflade 2″25ˢ fältbatterier är en stor del så wäl fordon och redskap som rid- och anspannsperfedlar färdig; och har denna materiel äfwen blifwit af Artilleri-regementena begagnad under deras exercis förlidet år.

Topografiska corpsens fältmätnings-arbeten hafwa under loppet af år 1866 fortgått inom Kronobergs, Jönköpings samt Stockholms län; och beräknas deßa arbeten, i hwad förstnämnda län angår, nästkommande sommar blifwa fullständigt afslutade. Topografiska corpsens arbeten.

Höjdmätningar hafwa derjemte af corpsen werkställts inom provinsen Halland.

1866 års arbeten för fortsättning af den medel-europeiska gradmätningen hafwa under nämnda års sommar blifwit genom en af corpsens officerare utförda.

Af den stora kartan öfwer Swerige, hwars utgifwande började år 1859, woro wid förra Riksdagens början 21 blad utgifna; och äro för närwarande under gravering bladen: Upsala, Westerås, Malmköping, Kongsbacka, Borås, Halmstad, Warberg, Huseby, Ljungby, Ölmestad och Carlshamn, hwarjemte förberedande karte-sammansättning af de till detta kartewerk hörande blad, som omfatta Jönköpings län, blifwit werkställd.

Utaf Länskartewerket är kartan öfwer Södermanlands län sistlidet år utgifwen, och kartan öfwer Calmar län, i och för denna kartas utgifwande, fullständigt reviderad.

Befästnings-arbeten.

Fästningsbyggnadsarbetet wid Carlsborg, hwilket, likſom det wid Carlskrona, fortgått efter af Kongl. Maj:t faſtſtällda arbetsplaner, har under förlidet år betydligt framſkridit, i det att ſlutwärnet icke allenaſt kommit under tak, utan äfwen blifwit bombfritt hwälfdt. För deß fullbordande återſtå nu åtſkilliga rörledningar och ſkorſtenars uppdragande ſamt den felande inredningen, hwilken kommer att ſmåningom fortgå. Redan under innewarande år kan arbetet förflyttas till fortſättning af hufwudwallen mot landſidan eller det ſ. k. inre retranchementet.

Wid Carlskrona hafwa arbetena hufwudſakligen omfattat dels befäſtningsarbeten å weſtra Häſtholmen, dels ock bepansrade batterier å Kungsholms fäſtning, för hwilka ſiſtnämnda arbeten medel anwiſats från det af Rikets Ständer år 1863 bewiljade kreditiv till förſwarswerkets fullſtändigare ordnande.

Komitéer.

De af Kongl. Maj:t tillſatta Komitéer, ſom haft i uppdrag att utarbeta förſlag, dels till reglemente för arméens tjenſtgöring i fält, dels ock till officersbildningens ordnande m. m., hafwa numera afſlutat ſina arbeten och med de anbefallda förſlagen till Kongl. Maj:t inkommit.

Till följd af hwad Kongl. Maj:t wid pröfning af ſiſtnämnda Komités ſärſkilda förſlag i Nåder förordnat, kommer nuwarande högre Artilleri-lärowerket å Marieberg att förändras till en Krigshögſkola för Artilleri- och Ingeniör-officerare ſamt Generalſtabs-officers-aſpiranter och affedd derjemte att utgöra en underwisningsanſtalt för ett wißt an-

tal Civil-Ingeniörs-elever; hwilken Krigshögskola, tillika med Krigsskolan å Carlberg, stälts under inseende och ledning af en Inspektör och en Krigsunderwisnings-Kommission såsom Öfwer-Styrelse. Och har denna Öfwer-Styrelse mottagit ledningen af Militär-lärowerkens angelägenheter från och med den 1 nästlidne December, då Kanslerns för Krigs-Akademien befattning samt General-Fält-Tygmästarens uppdrag såsom högste Styresman för Artilleri-lärowerket å Marieberg upphörde.

Instruktion för bemälda Öfwer-Styrelse och Reglemente för Krigsskolan äro af Kongl. Maj:t utfärdade.

Den likaledes tillsatta Komitéen för uppgörande af förslag till Stockholms befästande har afgifwit fullständigt betänkande samt detaljerade planer och ritningar rörande befästningar å stadens södra sidas så wäl yttre som inre förswarslinier; och fortgå de förberedande arbetena för förslaget i afseende å befästningarne å stadens norra sida.

För att uppgöra förslag till en gemensam modell för nya snabbskjutande bakladdningsgewär, äfwensom till lämpligaste sättet att möjligen till dylika förändra de nuwarande gewären, har en sammansatt Swensk och Norsk Komité blifwit bildad.

Förändrad organisation af flottans befälspersonal.

Wid sistförflutna Riksdag erhöllo Rikets Ständer del af Kongl. Maj:ts beslut om en förändrad organisation af befälspersonalen wid Deß flotta, hwarigenom denna personal skulle icke allenast till antalet förminskas, utan de qwarstående jemwäl fördelas uti twänne corpser, af hwilka den ena, som komme att bära namn af "Kongl. Flottan," hufwudsakligast blefwe egnad åt Rikets yttre kust- och sjöförswar, samt

den andra, under benämning af "Kongl. Skärgårds-Artilleriet", finge till uppgift försvaret af landets inre skärgårdar och farwatten, äfwensom att bidraga till försvaret af sjöfästningarne; hwarjemte den del af nämnde personal, som icke inträdde wid någondera af deßa twänne corpser, komme att uppföras antingen på reservstat eller på indragningsstat, allt under derför bestämda wilkor; och medgåfwo Rikets Ständer, i anledning häraf, uti underdånig skrifwelse den 9 Juni nästlidna år, att de för flottans befäls- och underbefälspersonal då anwisade medel fingo, för omförmälda organisations fullständiga genomförande, fortfarande och framgent anwändas, samt anwisade, för deß påskyndande, derutöfwer ett årligt belopp af 75,000 R:dr att utgå så länge och i den mån detta belopp för organisationen erfordrades.

Till följd häraf har Nådigt beslut om berörda förändrade organisations trädande i werkställighet kunnat fattas den 10 derpåföljde Juli och densamma sedermera i enlighet härmed fullbordats.

För utarbetande af förslag till förenkling i sjöförsvarets ekonomiska och medelsförwaltning samt i sättet för anskaffning och underhåll af materielen har en Komité blifwit i Nåder tillsatt, med uppdrag tillika att, i sammanhang härmed, föreslå lämpliga förändringar och inskränkningar uti flottans nuwarande så wäl civila, som bewaknings- och arbetspersonal.

I afseende å ombildningen af flottans Konstruktions-Corps och Machinist-Officers-Stat samt deras sammanslående till en enda under benämning af "Kongl. Marin-Ingeniör-Staten", kommer Nådig framställning att till Riksdagen öfwerlemnas.

I likhet med hwad nästföregående år egt rum har, till afhjelpande af brist på machinister wid samtidig rustning af flera utaf

flottans ångfartyg, tillåtelse meddelats till antagande af extra machinister.

Twänne tornfartyg af Monitors klaß äro numera färdiga och hafwa under företagna sjöexpeditioner, hwaraf med den ena i Kattegatt och Nordsjön, befunnits wara af tillfredsställande beskaffenhet. Aflemnandet af det tredje har blifwit fördröjdt i anseende dertill, att detsammas machineri med Nådig tillåtelse fått insändas till den i Stockholm under loppet af förlidne sommar anordnade industri-utställning; warande levereringen deraf ytterligare uppskjuten till den 1 nästkommande Juli, för widtagande å fartyget af åtskilliga nyligen såsom ändamålsenliga beslutade förändringar och nya arbeten. Flottans fartyg.

Nybyggnaden af en exercisbrigg har år 1866 blifwit fullbordad.

Den under byggnad warande bepansrade kanonbåt, hwilken är afsedd att föra en kanon af ej mindre än 12 decimaltums kaliber att begagnas till wanlig skjutning eller till kastning med ända till 32° elevation, wäntas färdig wid första öppet watten.

De för innewarande år tillgängliga nybyggnadsanslag äro afsedda att anwändas för anskaffande af: en monitor, i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med de redan byggda och hwilken kommer att beställas med det första eller så snart ritningar dertill, med iakttagande af åtskilliga af Kongl. Maj:t under den 4 sistlidne December gillade smärre förändringar, hunnit utarbetas; en snabbgående korvett för segel- och ångkraft, för hwilken en del ekewirke ej funnits i förråden att tillgå, hwarföre åtgärd om anskaffning deraf blifwit under den 27 November nästlidne år i Nåder anbefalld; ett ångfartyg för Högste Befälhafwaren för Rikets krigsmakt till lands och sjöß, hwars beställande, efter det anbud

derå infordrats och inkommit, blifwit den 18 sistlidne December anbefaldt; samt slutligen till byggande af ett fartyg, i enlighet med af Kaptenen John Ericsson uppgjordt förslag till smärre bepansrade fartyg med bibehållen fullgod artillerikraft, att drifwas med handkraft eller ånga, i ändamål att erhålla på praktiska försök grundad full wißhet om anwändbarheten af samma slags fartyg.

I öfrigt har flottans materiel blifwit underhållen och kompletterad i den mån dertill bewiljade anslag lemnat tillgång.

Slopning och försäljning af äldre för flottan oanwändbara fartyg hafwa under året fortgått efter fastställd plan.

Ångkorvetten Drädd, som jemte ångkorvetten Gefle till Håvre öfwerfört Swenska slöjd- och konstalster till den i år blifwande allmänna industri- och konst-utställningen i Paris, har på återwägen derifrån, med Engelsk lots ombord, under storm och tjocka, den 3 sistlidne December stött på grund på Engelska kusten och förlist, derwid 12 man af besättningen omkommit.

Anskaffning af kanoner.

Sedan Rikets senast församlade Ständer, uppå Kongl. Maj:ts Nådiga framställning, bewiljat ett extra anslag af 90,000 R:dr att, emot bestämda wilkor, anwändas till förlagslån åt egaren af Finspongs stycke-bruk, i och för utwidgning och aptering af werkstäderna derstädes för tillwerkning utaf kanoner af 12 decimaltums kaliber och derutöfwer, har nämnda anslag enligt upprättadt förlagskontrakt för ändamålet disponerats samt de omförmälda werkstadsförändringarne så fortgått, att den åsyftade tillwerkningen af swårare kanoner instundande wår der kan börja.

För ernående af större skottwidd och träffsäkerhet hafwa åtskilliga kanoner utaf äldre modell blifwit uppreflade, i ändamål att efter behö-

rig proffkjutning anwändas till bestyckning å kanonångsluparne; hwarjemte anstalt fogats om båtarnes å de större krigsfartygen samt landstigningsslupparnes förseende med refflade kanoner af lämplig kaliber.

Exercis och rustningar wid flottan.

Rustningarne wid flottan sistlidna år hafwa, likasom förut i fredstid, hufwudsakligen haft till föremål att bereda öfning för befäl och manskap, för hwilket ändamål företagits expeditioner med korvetten af Chapman till Atlantiska Oceanen för öfning af kadetter samt på senhösten med ångkorvetten Gefle till Westindiska farwattnen, äfwensom serskilda öfningsexpeditioner i Östersjön och Nordsjön, utom med förut omförmälda twänne tornfartyg eller John Ericsson och Thordön, med fregatten Norrköping, ångkorvetterna Thor och Orädd, jemte flera mindre fartyg samt kanonångslupar och landstigningsslupar. Likasom nästföregående året har ett fartyg, kanonångslupen Ingegerd, beordrats att under expedition till Nordsjön besöka de fiskeribankar, der Swenske fiskare pläga uppehålla sig, med serskildt uppdrag att, der sådant af behofwet påkallats, bispringa deße med proviant och läkarehjelp m. m.; och har öfning jemwäl blifwit beredd flottans manskap wid transporter af trupper och effekter samt andra tillfälliga expeditioner med Kronans fartyg.

Bewärings-manskapets öfning.

De bewäringsskyldige inom flottans områden hafwa gemensamt med landtbewäringen, under befäl från arméen, undergått wapenöfning, med undantag likwäl af Blekinge läns bewäringsmanskap, som exercerats af Marinregementets befäl; och hafwa, i afseende på inmönstrade bewäringsskyldige, som tillhört friwilliga Skarpskytteföreningar, tillämpats bestämmelserna i Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 11 Augusti 1863.

Personalens instruktion.

Under nästförflutna år hafwa, likasom förut, yngre Officerare erhållit tjenstledighet på längre tid för att genom tjenstgöring å främmande nationers krigsfartyg förskaffa sig öfning samt derunder, då tjenstgöring egt rum å Storbritanniska fartyg, kommit i åtnjutande af stipendier till årligt belopp af 100 £ Sterling, hwarjemte stipendier för sådan tjenstgöring äfwen i andra makters mariner blifwit utdelade af "Anslaget till stipendier för Officerare wid flottans corpser under anställning i utländsk tjenst eller kommendering utrikes."

Åt flottan och deß corpser tillhörande Officerare har fortfarande lemnats tillfälle att begagna underwisning wid Högre Militärlärowerket å Marieberg, Gymnastiska Central-Institutet samt numera äfwen wid machinwerkstäder, i alla deßa fall med åtnjutande under tiden af stadgade förmåner.

Trenne sjöförswaret tillhörande Officerare hafwa warit utsända till London, för att derstädes af Amerikanske Kaptenen Maury inhemta praktisk underwisning rörande de under senaste krig uti Nord-Amerikas Förenta Stater begagnade underwattensminor; samt en flottans Machinist-Officer beordrad att uti England, Frankrike och Belgien inhemta kännedom om de nyaste der skedda förbättringar af machiner och mekaniska werkstäder, i ändamål att tillgodogöra desamma wid beslutad utwidgning och förändring af metallwerkstäderna wid flottans station i Carlskrona.

Pensioneringen wid flottan.

Med anwändande af de utaf Rikets Ständer wid senaste Riksdag fortfarande bewiljade kreditiv, har den förbättrade pensioneringen så wäl af flottans embets- och tjenstemän samt betjente, som af deß gemenskap, kunnat upprätthållas i enlighet med derför meddelade föreskrifter.

Flottans förråd af jern, wirke, ammunition och projektiler, hampa, tjära m. m. hafwa blifwit dels i mån af förbrukning och minskning kompletterade, dels tillökade. 111 stycken jernsängar för båtsmanskasernerna äro anskaffade, äfwensom under tillwerkning 220 stycken dylika sängar, assedda för förra kronoarbetskarls-kasernen. Det snart färdigt blifwande tredje tornfartyget kommer att förses med en af Kaptenen John Ericsson nyuppfunnen machin för hämmande af rekylen wid skjutning med swårare kanoner, eller s. k. rekylstoppare; och hafwa, efter det twänne dykare-apparater af ny uppfinning införskrifwits från Frankrike och befunnits ändamålsenliga, ytterligare sju sådana blifwit anskaffade, äfwensom inköpts twänne signaleringsapparater, att ombord anwändas, af Grefwe A. Sparres uppfinning. Flottans förråder.

Wid Carlskrona station har f. d. kronoarbetskarls-kasernen undergått förändring samt betydligare reparationer egt rum å ringarekammarehuset, flottans skeppsbro med stängsel och ugnarne i ånghammaresmedjan; hwarjemte exercis- och lägerplats blifwit beredd för Blekinge läns bewäring. Wid Stockholms station har skollokalen blifwit till en del ombyggd samt inredningen af twänne skjul i kanonslupsskjulet fullbordad och en byggnad, innehållande arrestrum, uppförd. I öfrigt hafwa en mängd smärre reparationer för widmakthållande af hus och byggnader wid flottans stationer blifwit werkställda. Hus och byggnader.

Rotering af f. d. post- och gästgifweri-hemman, hwilka befriats från postförings- och gästgifweri-skyldighet, samt af andra lägenheter har egt rum och blifwit fastställd inom Blekinge, Calmar, Hallands, Södermanlands och Wester-Norrlands län. Ny rotering.

Ny Förordning m. m.

Ny Förordning om mätning af handelsfartyg och båtar samt Instruktion för skeppsmätare hafwa blifwit utfärdade, äfwensom Nådig Kungörelse om tillägg till 3 § 1 mom. b i gällande Lotsförordning. Förändrad lydelse har beslutats af 454 § i Kongl. Reglementet för tjenstgöringen under sjö-expeditioner af den 19 Juli 1841 samt Nådig förklaring meddelats rörande tillämpningen wid flottan af nya resereglementet utaf den 10 November 1865 och ett tillägg blifwit fastställdt till gällande salut-reglemente. Likaledes har fastställelse meddelats å ett reglemente för en genom friwilliga bidrag, under benämning af Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergötland Prins Oscar Fredriks pensions-inrättning, bildad pensionsanstalt för Marinregementets gemenskap. Kongl. Maj:t har jemwäl bifallit, att, såsom understöd för utgifwandet genom Örlogsmanna-Sällskapets i Carlskrona försorg af en ny beskrifning öfwer fyrar, båkar och sjömärken, 400 exemplar deraf må för Statens räkning inlösas.

Lifräddningswäsendet.

Anstalterna för skeppsbrutnes räddning å Rikets kuster hafwa blifwit omsorgsfullt widmakthållna och en lifräddningsbåt ytterligare anskaffad af ny konstruktion.

Sjömätningar.

Sjömätningar hafwa år 1866 fortsatts uti Stockholms skärgård, inomskärs, norr om Dalarö, längs fasta landet uppåt Erstawiken till Södra Stäket och den del af stora segelleden, som innefattas emellan Wärmdö-landet och Nämndön upp till Runmarö, samt utanför det östliga yttre skärgårdsbandet med lodningsundersökningar wid paß 12 minuter till sjös, emellan Swenska Högarne och Sandhamn; innefattande tillsammans omkring 15 geografiska qvadratmil.

Derjemte hafwa lodningar blifwit utförda uti Norrbottenwiken, för undersökning af åtskilliga der nyupptäckta grund och bankar.

Följande sjökort hafwa under nämnde tid blifwit färdiggraverade, nemligen: en paßkarta öfwer södra delen af Östersjön, en generalkarta öfwer sjön Wenern samt en specialkarta öfwer norra delen af Dalbosjön med Byelfwens segelled och derofwanför warande sjöar till Arwika, tillhörande deßa sistnämnda twänne specialkartor Wenerns kartewerk. Sex nya karteplåtar äro under arbete och från boktryckspreßen har utgifwits 8:de häftet (1865—1866) af "Underrättelser för sjöfarande," om nybyggnader och förändringar af fyrar, båkar och andra sjömärken, nyupptäckta grund m. m. å så wäl in- som utländska orter.

Under nästlidna år har på Ispe-udd i Calmar sund en ny fyr med tillhörande boställshus blifwit uppförd, wid Utgrunden i södra delen af samma sund ett nytt fyrfartyg af jern utlagdt och det derstädes förut anwända fyrfartyget Vulkan förflyttadt till grundet Swinbådarne wid Skånes westra kust. Deßutom har ett flottans mindre fartyg blifwit inköpt för att, sedan pågående inredning och förändring fullbordats, wid behof anwändas såsom reservfyrfartyg. Lots- och Fyrinrättningen.

För fyrinrättningen på Wäderöbod hafwa samtliga erforderliga boställshus blifwit uppförda och fyrens lysningsapparat från Frankrike anskaffad samt å Utklippans fyr lysningsapparaten undergått förändring, hwarigenom deß ljusstyrka ökats.

Wid Ölands norra uddes, Falsterbo och Kullens fyrar samt Wäderö lotsstation hafwa nya boställshus blifwit uppförda, för Slite och Marstrands lotsplatser nya däckade lotsbåtar anskaffade och flerestädes i wigtigare farleder, såsom wid Swenska Björn, Fällbådan utanför Norrköping, Blacken utanför Figeholm, Skarlakansgrundet wid Gotlands

westra kust och Masknaggen i Calmar sund, större jernkonprickar eller bojar utlagde.

Den för Lotswerkets behof afsedda ångbåten Frey har blifwit färdig och under nästlidne sommar och höst anwänd.

Wid de inom åtskilliga lotsfördelningar inrättade ambulatoriska skolor för lotsarnes barn har underwisningen till allmän belåtenhet fortgått.

Jordbruket.

Jordbrukets tillstånd gifwer fortfarande anledning till goda förhoppningar. Landtmannens ställning war wäl under första delen af nästförflutna år serdeles tryckt i följd af inskränkt penningetillgång och låga spanmålspriser; men senare delen af året har gifwit utsigt till bättre konjunktur. Den inbergade grödan har nemligen gifwit en i allmänhet lofwande afkastning och lemnat tillfälle till icke obetydlig spanmålsexport. En glädjande företeelse är, att de i Statens tjenst till jordbrukarnes biträde anställde landtbruksingeniörer och agronomer under tiden warit flitigare anwände än någonsin tillförene och att således hågen för nödiga grundförbättringar wid landtbruket ej minskats.

Underwisningsanstalter för jordbruket.

Underwisningsanstalterne för jordbruket hafwa warit talrikt besökte. Landtbrukksskolorna i Stockholms och Gotlands län äro flyttade från de ställen, der de förut warit förlagde, till andre för dem upplåtne egendomar. För landtbruksingeniörerne är Reglemente under den 8 December 1865 utfärdadt, hwarjemte åtgärd widtagits i ändamål att genom de förut anställde underwisarne uti kolning och bränntorfsberedning lemna allmänheten anwisningar om riktiga methoder för tjärubränning samt beredning af terpentin, pottaska och kimrök.

För att uppmuntra till ändamålsenligt handhafwande af boskapsskötseln och mejerihandteringen hafwa täflingsmöten hållits i Stockholm, Göteborg och Malmö. Wid deßa möten, för hwilka den erforderliga kostnaden blifwit bestridd dels genom sammanskott af hushållningssällskapen och dels genom bidrag af allmänna medel, hafwa slagtdjur, kött och fläsk samt ost och smör förewisats och prisbelöningar utdelats för de wackraste djuren och de bästa produkterne. Täflingsmöten för befordrande af ändamålsenlig boskapsskötsel.

Sedan Landtbruksakademien antagit en konduktör för att ordna och leda exporten af slagtdjur, har denna export fortgått i en ansenlig utsträckning. Kreatursexporten.

Med anledning af den i utlandet swårt härjande boskapspesten hafwa under den 9 och den 23 Mars samt den 13 och den 20 April sistlidet år kungörelser utfärdats om fortfarande förbud mot införsel af nötboskap och får, om tillägg till förut meddelade föreskrifter till förekommande af smittosamma kreatursjukdomars införande och om åtgärder till hämmande af pesten i händelse af deß utbrott i landet. Åtgärder för utestängande af boskapspesten.

Under deßa för boskapsimport mißgynnande förhållanden, har det icke warit möjligt att till förstärkande af Rikets stamholländerier införskaffa några nya afwelsdjur af utländsk ädlare race. Stamholländerierna.

Bland de redan befintlige, till stamholländerierna hörande afwelsdjur, har den wid Alnarp stationerade hjorden af korthornsdjur wisat bästa trefnad och, wid försäljning af ungboskap, betingat högsta pris.

Öfrige stamhjordarne hafwa mer och mindre lidit i följd af den under senare åren serdeles bland djur af Ayrshireracen iakttagna tuberkelsjukdomen. Med anledning af denna sjukdom hafwa samtlige Sta-

ten tillhörige nötboskapsdjur blifwit besigtigade af föreståndaren för veterinär-inrättningen i Stockholm; och som denna besigtning lemnat ett mindre tillfredsställande resultat i afseende å djurens helsotillstånd, samt erfarenheten wisat, att sjukdomen är af swårbotlig beskaffenhet, har Stamholländeri-Styrelsen gjort underdånig framställning om tillstånd att få ur stamhjordarne utgallra och till slagtboskap afyttra alla de djur, hwilka wid besigtningen funnits otjenlige att widare anwändas till afwelsdjur.

Stuterierne. I likhet med hwad under föregående åren egt rum, hafwa beskällare från Rikets tre stuterier warit utsände till begagnande i olika delar af landet.

Wid 1865 års slut funnos wid stuterierne 518 hästar, hwaraf 102 hingstar, 114 moderston och 302 föl.

De under åren 1861 och 1862 inköpte Engelske och Arabiske hästarne hafwa genom sina goda egenskaper gifwit anledning till synnerlig belåtenhet.

Å de auktioner, som sistlidet år höllos wid stuterierne, woro prisen låga och affättningen trög, hwadan inkomsten af försålda hästar blef betydligt lägre än under de föregående åren.

Fiskerinäringen. Fiskerierne hafwa under sista året gifwit god afkastning. De för fiskafweln och fiskeriernas wård anställde tjenstemän hafwa utfört åtskilliga wetenskapliga undersökningar om wißa fiskarters tillwäxt m. m. och anlagt flera fiskkläckningsanstalter. Fem elever från Östanbäcks normalstation för fiskodling hafwa blifwit anställde till föreståndare wid kläckningsanstalter och till biträden wid fiskodling i de fyra nordligaste länen och i Wermland.

För odling af ostron hafwa anordningar blifwit gjorda i Bohus läns skärgård under ledning af en yngre wetenskapsman, som med understöd af allmänna medel satts i tillfälle att uti England, Frankrike och Danmark studera ostronodlingen.

Wid den under sistlidet år uti Boulogne hållna internationella utställning af fiskeriredskap och fiskprodukter deltogo jemwäl utställare från Swerige; och wunnos af dem flere belöningar, hwilket ock war händelsen wid den i Stockholm samma år hållna industri-utställning.

Storskiftesförrättningar i Stora Kopparbergs län hafwa under år 1865 förehafts i Lima och Orsa socknar, inom hwilka 589,798 qvadratref blifwit uppmätta, hwarjemte betydliga uträknings- och graderingsgöromål werkställts. Tjugo landtmätare hafwa warit med deßa arbeten syßelsatte. Storskiftesförrättningar.

Wid afwittringswerket woro nyßnämnda år anställde 41 landtmätare, af hwilka 16 arbetade i hwart af de twå nordligaste länen, 6 i Wester-Norrlands, 2 i Jemtlands och 1 i Gefleborgs län. Genom dem blefwo 1,761,646 qvadratref afmätte, 615,828 qvadratref föreslagne till hemman och nybyggen, 525,912 qvadratref utlagde till öfwerlopps-marker och 6,299,529 fot rågångar eller skifteslinier utstakade. Afwittringswerket.

Samma år afslutades 1,457 laga skiften och 1,685 andra landtmäteriförrättningar; hwarjemte en mängd stängsel och wägdelningar werkställdes; och woro med deßa arbeten syßelsatte 408 landtmätare, 187 auskultanter och 148 elever. Skifteswerket.

Skiftesstadga, stadga om mått och wigt och kungörelse om upphörande af skyldigheten att märka kärl för pottaska, wraktjära och tjärbärma.

Den 9 sistlidne November beslutades förnyad skiftesstadga; och under den 10 November 1865 utfärdades dels förnyad stadga angående mått och wigt och dels kungörelse angående upphörandet af skyldighet att låta med märken förse transport- eller förwaringskärl för pottaska, wraktjära, tjärbärma, saltade Swenska fiskwaror samt tran m. m.

Ekonomiska kartewerket.

Af Rikets ekonomiska kartewerk äro följande arbeten werkställde: kartorne och beskrifningarne öfwer Norunda, Bälinge och Olands härader jemte Filmes, Dannemora, Weßlands, Elfkarleby, Wendels och Löfsta tingslag, kartan öfwer Tierps tingslag samt beskrifningarne öfwer Rasbo, Fellingsbro, Glanshammars och Örebro härader hafwa blifwit tryckte; fältmätningar och rekognosceringar hafwa werkställts på en yta af 29,9 qvadratmil i Örebro län och 2,6 qvadratmil i Stora Kopparbergs län. Kartorne öfwer Fellingsbro, Glanshammars och Örebro härader äro under arbete. I Rikets nordliga del hafwa kartor blifwit sammandragne och intransporterade på kartbladen för Öfwer-Kalix, Öfwer-Torneå, Hietaniemi och Korpilombolo socknar, utgörande tillsammans 59 qvadratmil; hwarjemte uti Luleå och Piteå lappmarker uppmätning och afwägning af wattendrag samt afmätning af större myrsträckningar fortgått, hwarigenom konceptkarta öfwer en widd af 95 qvadratmil nu är sammansatt och färdig till intransportering på kartebladen.

Geologiska undersökningar.

De geologiska undersökningarne hafwa fortgått på en areal af 27,3 qvadratmil inom Nyköpings, Westerås, Upsala och Elfsborgs län.

Tillwäxten af Rikets folkmängd.

Rikets folkmängd, som wid 1864 års slut utgjorde 4,070,061, uppgick wid 1865 års slut till 4,114,141 och hade alltså under sistnämnda år ökats med 44,080. Denna folktillwäxt är mindre än under

de nästföregående åren; och orsaken härtill torde i wiß mån wara att söka dels uti swårare sjukdomar såsom smittkoppor, skarlakansfeber, mäßling och strypsjuka, och dels uti tilltagande utflyttningar ur Riket. Huru deße utflyttningar tilltagit, wisar sig deraf, att då under qvinqvenniet 1856—1860 årliga medelantalet af utflyttade utgjorde endast 831, de utflyttandes antal sedermera stigit, år 1861 till 2,286; år 1862 till 2,535; år 1863 till 3,132; år 1864 till 5,172 och år 1865 till 6,691.

Statistik rörande riksdagsmannawal.

För att tjena till ledning wid riksdagsmannawalen, har en redogörelse för Rikets folkmängd den 31 December 1865 efter län, domsagor, härader och tingslag blifwit utarbetad och offentliggjord, hwarjemte, på det tillfälle må beredas till en statistisk öfwersigt öfwer riksdagsmannawalen, Kongl. Maj:t anbefallt insamlande af wißa uppgifter rörande deßa wal; kommande sammandrag af uppgifterna att genom Statistiska Centralbyrån offentliggöras.

Sparbanksstatistik.

En af bemälda byrå utarbetad och från trycket utgifwen redogörelse öfwer Rikets sparbankers werksamhet utwisar, bland annat, att deße bankers antal från 1850 till 1864 wuxit från 86 till 189, att deras delegares antal under nämnda tid ökats från 100,194 till 228,249, samt att under 1864 uti deße banker blifwit insatte 7,014,643 R:dr, men deremot uttagne 7,548,545 R:dr. Wid årets slut innestodo i sparbankerna 36,445,347 R:dr.

Jordbrukstatistik.

Utgifwandet af beslutad statistik öfwer jordbruket har under näst-lidna år börjat och fortgått, så att redogörelser öfwer denna gren af den allmänna hushållningen redan finnas tillgänglige för mer än hälften af Rikets län.

Bränwins-lagstiftningen.

I hufwudsaklig öfwerensstämmelse med de af Rikets Ständer afgifna förslag hafwa under den 26 sistlidna Oktober serskilda förordningar blifwit utfärdade angående wilkoren för tillwerkning och försäljning af bränwin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, hwarjemte, sedan Rikets Ständer, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, medgifwit, att wid utförsel af bränwin till utrikes ort restitution af erlagd bränwinstillwerkningsafgift må till lika belopp med denna afgift åtnjutas, Kongl. Maj:t under den 7 December sistlidet år utfärdat Nådig kungörelse i detta ämne.

Bränwinstill-werkningen.

De werksamma bränneriernas antal har under år 1865 utgjort 564. I deßa tillwerkades 16,768,250 kannor bränwin af normal styrka, för hwilken tillwerkning afgift erlagts med 10,071,593 R:dr 74 öre.

Motswarande förhållanden woro:

år 1862:	14,376,299 kannors tillwerkning;		8,648,085 R:dr	71 öre	afgift.
» 1863:	16,215,103	» »	9,740,762 »	01	»
» 1864:	14,999,060	» »	9,011,876 »	03	»

Ehuru räkenskaperna för år 1866 ännu icke äro afslutade, kan af kända förhållanden antagas att tillwerkningen utgjort omkring 15,438,600 kannor och tillwerkningsafgiften uppgått till wid paß 9,279,600 R:dr.

Bergshandte-ringen.

Commerce-Collegii berättelse angående bergshandteringen i Riket år 1865 utwisar, bland annat: att ur 524 grufwor brutits 11,681,729 centner jernmalm, hwarförutan 477,602 centner sjö- och myrmalm upphemtats; att wid 219 masugnar tillwerkats 5,205,472 centner tackjern och 125,796 centner gjutgods; att wid 57 gjuterier tackjern blifwit omsmält till 196,915 centner gjutgods, att 406 stångjernswerk med 906

smälthärdar warit begagnade, wid hwilka tillwerkningen utgjort 3,491,939 centner; att jernmanufaktur- och ståltillwerkning bedrifwits wid 295 werk, wid hwilka sammanräknade tillwerkningen uppgått till 639,729 centner; att wid 6 bearbetade silfwerwerk erhållits omkring 35 ℔ guld och 2,681 ℔ silfwer och att koppartillwerkningen uppgått till wid paß 43,532 centner garkoppar.

Wärdet af de inhemska fabrikernas och manufakturernas tillwerkning under år 1865 är beräknadt till 75,810,635 R:dr, hwilken summa med mer än 4,800,000 R:dr öfwerstiger nästföregående års tillwerkningswärde. Fabrikernas och manufakturernas tillwerkningswärde.

Från manufaktur-diskontfonden utlemnades under sagda år diskontlån till sammanlagdt belopp af 3,687,776 R:dr och förlagslån, tillhopa uppgående till 114,000 R:dr. Lånerättsprocenten war för första klaßens fabriksidkare $8\frac{62}{100}$, för andra klaßens $6\frac{93}{200}$ och för tredje klaßens $4\frac{31}{100}$. Manufaktur-diskontfonden.

Genom kungörelse af den 29 Juni 1866 har räntan på diskontlånen blifwit förhöjd från fyra till fem procent; och har Kongl. Maj:t den 14 December samma år förordnat, att af manufaktur-diskontfondens medel ett belopp af 50,000 R:dr årligen under fem år, räknadt från och med år 1867, skall tilläggas förlagslånefonden att, jemte förut från nämnde medel anwisade 750,000 Riksdaler, utgå och anwändas till förlagslån. Förhöjning af räntan å diskontlån samt beslut om förlagslånefondens förstärkning.

De till Kongl. Maj:t inkomna berättelserne angående teknologiska institutet, de tekniska skolorna, söndags- och aftonskolorna samt slöjdskolorna ådagalägga, att underwisning meddelats i alla föreskrifna äm- Tekniska läroanstalter.

nen, och att lärjungarne, hwilkas antal warit ganska talrikt, i allmänhet wisat flit och läraktighet.

Offentliga föredrag i teknisk-wetenskapliga ämnen.

För hållande af offentliga föredrag i hufwudstaden öfwer teknisk-wetenskapliga ämnen är anslag af allmänna medel bewiljadt.

Aktiebolag.

Under den tid denna berättelse afser, hafwa 51 bolagsordningar för aktiebolag blifwit af Kongl. Maj:t fastställda. De nybildade bolagens sammanlagda teckningssumma utgör omkring 50,020,300 R:dr.

1866 års allmänna industri-utställning i Stockholm.

1866 års industri-utställning i Stockholm öppnades den 15 Juni och fortfor till och med den 8 Oktober.

Hela den af utställningen upptagne arean utgjorde:

under tak	117,000	qvadratfot;
på gårdarne	53,000	»
	170,000	qvadratfot.

Af denna area upptogs för Swerige ungefär	120,000	qvadratfot;
Norge	18,000	»
Danmark	20,000	»
Finland	12,000	»
	170,000	qvadratfot.

De anmälda artiklarne woro uppställda under 4,176 nummer, deraf

från Swerige 2,632, inberäknadt 35 från S:t Barthelemy;
» Norge 717;
» Danmark 480;
» Finland 346;

hwarjemte, på grund af serskild framställning genom Kongl. Preussiska regeringen, en utställning af salter från Staassfurt samt malmer och bessemerstål från Königshütte blifwit medgifwen.

Den 23 Juli werkställdes utdelningen af de af en jury bestämda priserna, hwilka de särskilda nationerna emellan utföllo på följande sätt:

Till **Swenske** utställare (inberäknadt Barthelemy):

158 silfwermedaljer;
279 bronsmedaljer;
381 hedersdiplomer.

818 pris eller 1 pris på 3,22 utställda nummer.

Till **Norske** utställare:

38 silfwermedaljer;
103 bronsmedaljer;
101 hedersdiplomer.

242 pris eller 1 pris på 2,96 utställda nummer.

Till **Danske** utställare:

54 silfwermedaljer;
80 bronsmedaljer;
76 hedersdiplomer.

210 pris eller 1 pris för 2,28 utställda nummer.

Till **Finske** utställare:

12 silfwermedaljer;
35 bronsmedaljer;
47 hedersdiplomer.

94 pris eller 1 pris på 3,68 utställda nummer.

Inalles utdelades således

262 silfwermedaljer;

497 bronsmedaljer;

605 hedersdiplomer

eller 1,364 pris motswarande ett sådant på 3,06 utställda nummer.

Allmänheten erhöll tillträde dels medelst biljetter gällande för hela tiden, dels medelst dylika gällande för en wecka och dels medelst poletter gällande blott för en gång. Antalen af deßa woro:

biljetter gällande för hela tiden	461;
» » » en wecka	1,186;
poletter	194,816.

Förwandlas de båda förra kategorierna till poletter af motswarande antal, skulle utställningen warit besökt af omkring 220,000 personer. Derjemte hade alla utställare, som dertill anmälde sig, rättighet att erhålla för sina personer gällande biljetter.

Från åtskilliga landsorter hade för större samlingar af arbetare anskaffats understöd till utställningens besökande. Detta skedde äfwen från Norge.

Från Frankrike, Österrike, Preußen och Belgien hade särskilda kommißarier erhållit uppdrag att besöka utställningen och rörande densamma afgifwa rapporter.

För denna industri-utställning har så wäl Staten som Stockholms stad fått widkännas betydliga uppoffringar i pekuniärt hänseende; men då densamma hos den mängd serdeles yngre industri-idkare, som besökt densamma, måste hafwa werkat på en gång underwisande och lifwande; då den gifwit både oß sjelfwa och wåra grannar en sannare och fördelaktigare kännedom om så wäl wåra materiella tillgångar som wår industriella utweckling samt wisat, huruledes wåra näringar under de senare

åren erhållit en utweckling större än under någon föregående motswarande period, och detta oaktadt under samma tid en friare täflan med utlandets industri warit öppnad; då den således i sin mån wisat, det wårt säkraste skydd i industrielt hänseende ligger i den intelligens och den kraft, som inom wåra egna gränsor utwecklas, — så innebära dessa omständigheter en ej ringa ersättning för ofwanberörde uppoffringar.

Till Riket under år 1865 införde waror äro i rundt tal uppskattade till 105,863,000 R:dr. Wärdet å utförde waror är deremot upptaget till 108,086,000 R:dr. Utrikes handeln och sjöfarten.

Importen werkställdes med 2,434 Swenska fartyg om 63,677 nyläster och 2,512 utländska fartyg om 100,960 nyläster. **Exporten** besörjdes af 4,561 Swenska fartyg om 123,497 nyläster och 4,897 utländska fartyg om 315,295 nyläster. **Swenska fraktfarten mellan främmande hamnar** sysselsatte 876 Swenska fartyg om 46,344 nyläster.

Inrikes sjöfarten besörjdes af 2,023 fartyg om 25,059 nyläster. Inrikes sjöfarten.

Wid årets slut utgjordes Swenska ångbåtsflottan af 288 fartyg om 9,293 hästkrafter och handelsflottan af 3,155 seglande fartyg om 83,524 nylästers drägtighet. Swenska ångbåts- och handelsflottorna.

Under den 13 Februari sistlidet år utfärdades förnyadt reglemente för navigationsskolorna jemte kungörelse angående wisa ändringar i reglementet den 15 Mars 1861 om underwisning och examina i ångmachinlära wid allmän navigationsskola. Förnyadt Reglemente för Navigationsskolorna.

Afgifterna för trafiken på Rikets kanaler hafwa under 1865 utgjort: Kanalfarten.

för Göta kanal	171,077	R:dr
» Trollhätte d:o	364,409	»
» Strömsholms d:o	99,187	»
» Hjelmare d:o	22,451	»
» Södertelge d:o	28,745	»
» Wäddö d:o	1,541	»

Ändringar i Reglementet för Trollhätte kanal m. m.

Det för seglationen å Trollhätte kanal och slußlinier den 6 Mars 1846 gifna reglemente har i wiß mån blifwit ändradt genom kungörelse af den 2 Mars 1866; och genom annan kungörelse af samma dag är förordnadt angående skyldighet för de å nämnde kanal trafikerande att aflemna förteckning å de på kanalen fraktade träwarors antal och dimensioner.

Taxor och reglementen.

Fyratiosex taxor å afgifter för begagnande af hamnar, kanaler, färjor och dylikt hafwa blifwit fastställda, hwarjemte reglementen för åtskilliga föreningar och bolag blifwit af Kongl. Maj:t pröfwade och godkände.

Handels- och sjöfarts-fonden.

Från handels- och sjöfartsfonden hafwa bidrag lemnats: till Förwaltningens af sjöärendena disposition för att anwändas till handelns skyddande och till Kongl. flottans bemanning; till underhåll af sjökartekontoret; till lifräddningsanstalter på kusterna; till karantänsinrättningen wid Känsö; till optiska telegrafwerket; till allmänna arbeten o. s. w. De till anläggning af elektriska telegraflinier från och med 1854 från fonden utanordnade medel utgöra, efter afdrag af skedda återbetalningar, ett sammanlagdt belopp af 3,525,667 R:dr 69 öre. Till optiska telegrafen utbetalades under år 1866, 29,000 R:dr. De hittills förfallne

19 halfårsbetalningarne å lösesumman för Öresundska tullen äro af fondens medel bestridda med tillhopa 1,788,644 R:dr 26 öre.

Öfwerenskommelser om likställighet i afseende å kommunala rättigheter och skyldigheter hafwa träffats i 5 städer, hwarefter deßa öfwerenskommelser blifwit af Kongl. Maj:t fastställde. Öfwerenskommelser om likställighet i fråga om kommunala rättigheter och skyldigheter.

Åt köpingen Trelleborg likasom åt Falkenbergs stad är stapelstadsrätt bewiljad. Stapelstadsrätt.

Utom här förut serskildt omnämnde författningar äro utfärdade: förordning angående wilkoren för försäljning till förtäring på stället af win, öl, kaffe eller andra icke spirituösa drycker; nytt resereglemente samt kungörelser om förändradt edsformulär för civila embets- och tjenstemän, om förändrad grund för aflönande af fjerdingsmän, om förändrad lydelse af 70 § i förordningen den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, om ändring i reglementet för städernas allmänna brandstodsbolag och om tångtägt. Författningar.

Den för utarbetande af fullständig samling utaf administrativa, kamerala och ekonomiska författningar förordnade kommission har under sistlidna år utgifwit första delen af författningarne rörande Rikets finanswerk. Den andra delen är nu under tryckning. Författningskommissionen.

Statens jernwägsbyggnader hafwa fortgått till den omfattning, som här nedan serskildt för hwarje stambana omförmäles. Statens jernwägsbyggnader.

Å den södra stambanan, ehuru för trafik upplåten, återstodo dock åtskilliga kompletteringsarbeten, hwilka blifwit under sistlidet år werk-

ställde. — De stora förråder af efter arbetet öfwerblifna redskaper och effekter hafwa blifwit realiserade dels genom öfwerflyttning till de andra under byggnad warande stambanorna och dels genom försäljning.

Å nordwestra stambanan, Laxå—Christinehamn, war terraßeringen wid 1865 års slut i det närmaste utförd och ballastningen och railsläggningen påbörjade. Sedan deß hafwa de åsterstående arbetena blifwit fullbordade, så att denna stambana, i längd 5,6 mil kunnat den 2 December 1866 för allmänt begagnande upplåtas.

Å nordwestra stambanan, Arwika—Norska gränsen, hwarest sträckan mellan Charlottenberg och Riksgränsen, 0,6 mil, blifwit i sammanhang med jernbanan mellan Kongsvinger och gränsen den 4 November 1865 upplåten för trafik, hafwa, sedan Rikets Ständer för år 1866 bewiljat ett anslag af 1,200,000 R:dr, arbetena så pågått, att de wäsentligaste terraßeringsarbetena blifwit fullbordade, och då för arbetena å denna bana under innewarande år finnas anslagne 1,700,000 R:dr, kan med wißhet påräknas, att hela denna bana skall kunna för allmänt begagnande upplåtas under loppet af nästa höst.

Östra stambanan, 4,5 mil, hwarå wid 1865 års slut endast några tusen fots bana återstod att färdigterraßera, är äfwenledes fullbordad och för trafik upplåten den 3 Juli 1866.

Å sammanbindningsbanan genom Stockholm hafwa arbetena mellan Tantogatan och tunnelns södra ända fortgått, utsprängningen af tunneln och underhwälfningen af derintill belägna byggnader blifwit fullbordade, fyllningen öfwer Riddarfjärden werkställts, arbetena å Riddarholmen påbörjats, samt fyllningsarbetena i Clara sjö och stadsgårdshamnen fortgått, hwarjemte största delen af de för banan erforderliga expropriationsförrättningar blifwit werkställde.

Å norra stambanan, hwarest terraßeringsarbetena wid 1866 års början, med undantag af åtskilliga på lös och eftergifwande mark utfyllda bankar, å hwilka arbetet dock fortgick, woro werkställda, har likaledes samtliga arbetena blifwit fullbordade, så att stambanan till hela sin längd, 6,2 mil kunnat den 20 sistlidne September för trafik upplåtas.

Som emellertid Stockholms centralstation å Clara sjö icke kunnat försättas i det skick, att den för trafiken kunde begagnas inom denna tid, så har en provisionel station i hufwudstaden blifwit inrättad för att tills widare begagnas.

Således hafwa alla de stambanor, hwartill Rikets Ständer wid 1863 års Riksdag bewiljat anslag, blifwit, med undantag af sammanbindningsbanan genom hufwudstaden, inom den tid anslagen woro beräknade att utgå, för allmänna trafiken upplåtne, hwarigenom sammanräknade längden af färdigbyggda statsbanor, som wid sistnämnda Riksdags ingång utgjorde 62,5 mil och wid senaste Riksdags ingång ökats till 80,6, nu utgör 97,5 mil.

Undersökningar för norra stambanans fortsättning uti alternativt föreslagna olika riktningar hafwa, hwad beträffar sjelfwa utstakningarne och arbetena å fältet, blifwit fullbordade. Undersökningar för norra stambanans fortsättning.

Utarbetandet af den tekniskt-ekonomiska beskrifningen öfwer de utförda stambanorna, hwartill Rikets Ständer anslagit serskilda medel, har fortgått och så framskridit att samtlige till westra stambanans och rörliga materielens beskrifning hörande plancher äro färdigritade samt 70 stycken af dem graverade och tryckte. Teknisk-ekonomisk beskrifning öfwer de utförda stambanorna.

Den wid jernwägsbyggnader anwända arbetsstyrka.

Den arbetsstyrka, som till utförandet af ofwannämnda jernwägsbyggnader blifwit anwänd, har med undantag af den i hufwudstaden och deß närhet under slutet af år 1865 förlagda arbetskommenderingen af 300 man utur Kongl. Helsinge regemente, bestått uteslutande af private arbetare. Wid slutet af 1865 och början af 1866 utgjorde denna arbetsstyrka 3,300 man, ökades efterhand så, att den i Juni månad uppgick till 8,300 man, har derefter i mån af banornas successiva fullbordande nedgått och war under höstmånaderna omkring 6,000 man.

Jernwägstrafiken.

Statens jernwägstrafik har utsträckts öfwer tre nya bandelar, nemligen emellan Cathrineholm och Norrköping, emellan hufwudstaden och Upsala samt emellan Laxå och Christinehamn, tillsammans 16,3 mil, hwarjemte redan den 4 November 1865 den 22,000 fot långa sträckan af nordwestra stambanan mellan Norska gränsen och närmaste Swenska station, Charlottenberg, blifwit för allmänna rörelsen upplåten. Trafiken å denna från de öfriga stambanorna affkiljda bandel har, enligt aftal, öfwertagits af direktionen för de Söndenfjeldske statsjernbaner i Norge, som derför betalar en årlig afgift af 6,000 R:dr R:mt till styrelsen öfwer Swenska statens jernwägsbyggnader, hwilken deremot bekostar bewakningen af banan samt underhållet af denna och byggnaderna.

Wid 1866 års utgång utgjorde sålunda hela längden i ett sammanhang trafikerade statsbanor 96,9 mil.

Af de med statsbanorna förbundna, enskilda jernwägar har under sista året banan mellan Ystad och Eslöfs station, 7,1 mil, tillkommit, äfwensom en wägsträcka af 6,2 mil blifwit öppnad å Uddewalla—Wenersborg—Herrljungabanan, hwaraf likwäl ännu endast ett kortare wägstycke står i direkt förbindelse med westra stambanan. Med ute-

slutande af detta stycke uppgå samtliga längderna af intill statsbanorna stötande enskilda jernwägar för närwarande till 27,9 mil.

Hela det jernwägsnät af statsbanor och enskilda jernwägar, som i ett sammanhang trafikeras, uppnår således en längd af 124,8 mil.

Härwid är dock att märka, att intilldeß sammanbindningsbanan genom hufwudstaden hinner fullbordas måste allt gods, som öfwergår från jernwägarne söder om Mälaren till Upsalabanan och twärtom, serskildt transporteras genom nämnde stad, för hwilket ändamål Trafikstyrelsen widtagit åtgärder, så att expedition af gods från och till Upsalabanan och twärtom kan försiggå utan anwändande af kommißionärer i Stockholm.

Trafikåret 1866 ingick under förhållanden, som för de Swenska jernwägarne woro ganska löftesrika. Den allmänna konst- och industriutställning i Stockholm, som då förwäntades och sedermera under en tid af fyra månader pågick, ansågs nemligen komma att framkalla en betydande persontrafik och föranledde till åtskilliga nedsättningar i personafgifterna i ändamål att bereda äfwen de mindre bemedlade tillfälle att draga fördel af utställningen, samt under förhoppning, att den ringare winst, som kunde erhållas af hwarje paßagerare, som begagnade sig af nedsättningen, riklig skulle förhöjas genom det större antalet. Flera allmänneligen bekanta omständigheter bidrogo dock dertill, att ett ganska ringa antal resande besökte nämnda utställning; och det owäntade förhållande inträffade, att under Augusti och September månader rörelsen å stambanorna war mindre än under samma månader nästföregående år. Under sådana förhållanden, och då samtliga utställningsföremålen utan afgift befordrats å stambanorna, en qvantitet som uppgick till omkring 17,000 centner, kunde Statens jernwägstrafik icke af denna utställning hemta de fördelar i afseende å inkomsterna, som eljest hort kunna påräknas.

Förutom nyßnämnda utställningsföremål hafwa i och för nästkommande års werldsutställning i Paris samt för fiskeriutställningen i Boulogne transporterats utan afgift omkring 7,000 centner. Uppskattade i penningewärde, kunna de afgiftsfria transporterna i och för ifrågawarande expositioner beräknas till omkring 40,000 Riksdaler.

Den relativa stillhet i affärer, som föranledts af penningeställningen inom landet, har dock utan twifwel mer än någonting annat bidragit till minskning af årets trafikrörelse.

Oaktadt, på sätt nämndt är, flera mißgynnande omständigheter bidragit att minska årets trafikrörelse och oaktadt Statens jernwägstrafik utan ersättning bestridt de icke obetydliga utgifterna för transporter af konst- och industriföremål till och från ofwanberörde utställningar, blifwer dock det ekonomiska resultatet af årets trafik fördelaktigare än under något af de föregående åren. Bokslutet för årets tre första qvartal wisar nemligen, att inkomsterna under denna tid öfwerstigit utgifterna för drift underhåll med 1,506,301 Riksdaler 48 öre, så att öfwerskottet för hela året räknadt kan antagas komma att uppgå till omkring 2,100,000 Riksdaler eller, per banmil räknadt, till minst 24,000 Riksdaler, emot 22,365 Riksdaler under 1865.

Nya byggnader och anläggningar wid stationer.

Detta påräknade öfwerskott af inkomster utöfwer omkostnader för drift och underhåll har dock måst anwändas dels till nya byggnader och anläggningar, bestående af utwidgningar af en del stationer, synnerligen Göteborgs och Falköpings, samt dem, wid hwilka de Skånska bibanorna anfluta sig till södra stambanan, fullbordande af lokomotiv-reparationswerkstaden i Göteborg och beredande af plats för behöflig utwidgning af werkstaden wid Liljeholmen, dels till den rörliga materielens förstärkning utöfwer hwad med den till sådant ändamål under år 1866 disponerade

delen af det wid sistförflutna Riksdag bewiljade serskilda anslag kunnat åstadkommas; dels ock till förökning af materialförlagerna för rörelsens bedrifwande på de under senare delen af året öppnade nya bandelarne.

Af det serskilda anslag, stort Twå millioner Riksdaler, som blifwit bewiljadt att från Riksgälds-Kontoret utgå till den rörliga materielens förökning på de äldre banorna, hafwa till 1866 års slut 1,400,000 Riksdaler blifwit lyftade, kommande återstoden att under år 1867 disponeras till liqvid för återstående beställningar, som icke förr kunnat medhinnas wid de inhemska werkstäder, som desamma sig åtagit. Anskaffning af materiel.

Af den, sedan nämnda anslag bewiljades, beställda materielen äro 11 lokomotiv, 50 personwagnar, 18 bagagewagnar och 4 boskapswagnar af ny modell från utlandet införskrifna, men deremot 34 personwagnar, 700 godswagnar samt 1,000 satser axlar och hjul dels levererade från, dels under arbete wid inhemska werkstäder.

Underhandlingar äro äfwen inledda med inhemsk werkstad om framtida årlig leverans af lokomotiv, så att derifrån ej allenast de banor, som hädanefter anläggas, kunna, i den mån de hinna fullbordas, blifwa försedda med lokomotiv af Swensk tillwerkning, utan äfwen de äldre banorna erhålla den successiva tillökning eller ersättning för förslitning af lokomotiv, som de framdeles behöfwa.

Likaså har kontrakt blifwit upprättadt med inhemsk werkstad om tillwerkning af wagnsfjedrar, hwilka hitintills uteslutande hemtats från utlandet.

Följande allmänna arbeten, som i berättelsen till förra Riksdagen omnämndes såsom warande under utförande, hafwa sedermera fullbordats och affynats: Allmänna arbeten.

bortsprängningen af den ena underwattensklippan, s. k. Röda Berget i Göta elf, — jernwägsbyggnaderne mellan Köping och Uttersberg samt mellan Eslöf och Ystad, — fördjupning och utwidgning af farleden från Skanssundet till Nyköpings hamnbrygga,—brobyggnaden öfwer Sagån nära Nygwarn samt tillhörande wäganläggningar, — brobyggnaden öfwer Hammars lilla färjesund, — hamn- och kajarbetet wid Askersund, — wäganläggning från Skröfwen till Leipojerf i Norrbottens län, — sänkningen af sjön Tyßlingen i Örebro län, — ombyggnad med sten af trenne träbroar å Carl-Johans-wägen i Jemtland, — hamnanläggningen wid Röhälla på Öland, — kajbyggnaden wid Borgholm, — broanläggningen öfwer Rörwiksfund i sjön Åsnen, — samt brobyggnad af jern öfwer Rönne å wid Engelholm.

Ännu fortgå följande arbeten, hwilka i förra berättelsen äro omförmälde såsom påbörjade:

upprensning af Rottne å och anläggning af jetée-byggnad wid deß utlopp, — hamnutwidgningsföretaget wid Helsingborg, — jernwägsbyggnaden från Herrljunga öfwer Wenersborg till Uddewalla, — kanal- och flußanläggningarne från Linköping till sjön Rengen, eller s. k. Kinda kanal, — kanal- och flußanläggningarne mellan sjöarne Wenern och Stora Lee, eller s. k. Dalslands kanal, — kanaliseringen af Luleå elf, — rensningar för ångbåtsfart på Indalselfwen, — kanalisering å en del af Ljunga elf samt chaußée-byggnad i fortsättning dermed till Bräcke i Jemtland, — anläggning af dragwäg samt muddring wid Falkenbergs hamn, — wäganläggning från Öhrträsk till Fredrika kyrkoby samt widare till Åsele, — wäganläggning från Letsbo i Ljusdal till Ramsjö kyrkoby i Helsingland, — wäganlägning från Östmarks kyrkoby till Norska gränsen wid Kaikelands torp i Wermland, — wägomläggningar mellan Orrleken och Sundholms gästgifwaregård i Elfsborgs län, — sänkning af Olands å

m. fl. watten i Stockholms och Upsala län, — d:o af Lida å i Westergötland, — d:o af sjön Hästefjorden på Dalsland, — d:o af Soljen, Assjön m. fl. i Jönköpings län, — d:o af Tjurken, Näfwelsjön m. fl. i samma län, — samt damanläggningar kring och utpumpning af wiken Wesan i Blekinge län.

Påbörjade nya företag, hwartill Rikets senast församlade Ständer anwisat särskilda bidrag:

Wäganläggning mellan Pajala och Junosuando, samt till Kengis bruk i Norrbotten, — och wäganläggning från Pilgrimsstad till Brunflo i Jemtland.

De af Rikets Ständer wid sista Riksdag till Kongl. Maj:ts disposition ställda fonder för allmänna arbetens befrämjande hafwa blifwit så fördelade, att bidrag skola utgå till 14 wägarbeten, till 4 hamn- eller broanläggningar samt till 44 utdiknings- eller sjösänkningsföretag i Norrbottens, Westerbottens, Wester-Norrlands, Jemtlands, Gefleborgs, Stora Kopparbergs och en del af Wermlands län, samt att låneunderstöd komma att utlemnas till 5 utdiknings- och sjösänkningsföretag i öfriga delar af Riket.

Från det å Riksstatens 6:te Hufwudtitel uppförda anslag till wägar och kommunikationer äro bidrag bewiljade till wägomläggning förbi Gnesta krogs backe i Södermanlands län och till iståndsättning af en genom menigheten bruten ny wäg igenom Wärwiks socken af Elfsborgs län.

Af Handels- och Sjöfartsfondens tillgångar hafwa bidrag lemnats till kanal wid Ålkistan mellan Saltsjön och sjön Brunnswiken, — upphalningsslip wid Calmar, — samt för ombyggnad och fördjupning af Seffle sluß och kanal jemte bortsprängning af berggrundet Baden i Byelfwen.

Kongl. Maj:t har härförutom beslutat, att af Trollhätte kanalintrader skall bekostas anläggning emot sjön Wenern af en nödig befunnen, ytterligare större wågbrytare utanför Wenersborgs hamn, och är denna byggnad grundlagd under sistlidne års sommar.

1864 års öfwerskott och besparingar.

Då rörande förhållandet med statsinkomsterna och Statswerkets utgifter under de serskilda hufwudtitlarne en fullständig utredning meddelas i Kongl. Maj:ts nådiga proposition om Statswerkets tillstånd och behof, må här endast nämnas, att för 1864 eller det sista år, för hwilket Rikshufwudboken är afslutad, de Riksgäldswerket från Statswerket tillkommande öfwerskott och besparingar, enligt deröfwer upprättad liqvid, utgjort 917,383 R:dr 64 öre.

Nya räkenskapsformulärer.

För Utrikes Departementet, Öfwer-Intendents-Embetet, General-Tull-Styrelsen, Styrelsen för wäg- och wattenbyggnader, Sundhets-Kollegium, Veterinär-Inrättningen och Stuteri-Öfwer-Styrelsen hafwa fastställts nya räkenskapsformulärer, upprättade i öfwerensstämmelse med senast antagna form för Rikshufwudboken.

Folkräkning eller mantalsskrifning i Lappmarkerna.

Såsom en förberedande åtgärd till reglerande af beskattningsförhållandena i Lappmarkerna och då wäsendtliga fördelar ansetts kunna i statistiskt och ekonomiskt hänseende winnas genom införande derstädes af en ordnad folkräkning, sådan den i det öfriga Riket åstadkommes genom mantalsskrifningarne, har utfärdats en nådig Förordning om förrättande årligen från och med innewarande år af folkräkning eller mantalsskrifning i Wester- och Norrbottens läns Lappmarker.

Sedan, i följd af Rikets Ständers wid 1862—1863 årens Riksdag fattade beslut om upplåning af 35 millioner R:dr R:mt till jernwägsbyggnadernas fortfättande, fullmäktige i Riksgäldskontoret med bankirhuset Henry Schröder & C:o i London, afslutat kontrakt om ett fonderadt Swenskt statslån å 2 millioner £ Sterling, men bemälda bankirhus deraf sedermera inbetalt allenast den owilkorligt öfwertagna andelen eller 500,000 £ Sterling, hwaremot i afseende å återstående beloppet kontraktet förfallit, så hafwa fullmäktige, enligt hwad de hos Kongl. Maj:t anmält, till fullgörande af dem lemnade uppdrag om förstnämnda summas upplånande, med bankirhusen Erlanger & Söhne och Gebrüder Bethmann i Frankfurt am Mayn samt H. J. Merck & C:o i Hamburg äfwensom Nordtyska banken derstädes afslutat kontrakt om ett fonderadt amorteringslån å 9 millioner Vereinsthaler, motswarande 24 millioner R:dr R:mt och Kongl. Maj:t å berörda kontrakt meddelat sin nådiga garanti. Fonderadt statslån.

Efter träffad öfwerenskommelse, att de af finske bruksegaren Längman till Sweriges och Finlands folk testamenterade medel skulle emellan båda folken skiftas, i den mån de hunno realiseras, har wid delning den 16 och den 30 sistlidna November af då disponibla tillgångar på Swenska folkets lott fallit, utom 32 aktier i Forßa aktiebolag, dels åtskilliga boets i Swerige egande tillgångar till belopp af 100,687 R:dr, och dels derutöfwer kontant 125,267 R:dr, hwilka sistnämnda medel redan blifwit till Statskontoret öfwersända. Längmanska testaments-medlen.

De till Kongl. Maj:ts disposition för undsättning wid mißwäxt ställda medel hafwa under år 1866 warit anlitade i synnerhet för Norrbottens och Jemtlands samt dernäst för Westerbottens och Wester-Norrlands län. Till närmare upplysning om de belopp, som blifwit anwända Undsättning wid mißwäxt.

och om förhållandet med de äldre undsättningslånen kommer en af wederbörande embetswerk afgifwen berättelse att till Statsutskottet öfwerlemnas.

Postdiligensbefordring.

Sedan jernwägsförbindelse blifwit åwägabragt emellan Kongsvinger och Charlottenberg har emellan sistnämnda ort och Finnerödja underhållits daglig postdiligensfart, hwilken likwäl efter fullbordande af bandelen Laxå—Christinehamn inskränkts till linien Christinehamn—Charlottenberg.

Äfwen å linierna Åby—Höör och Moheda—Wernamo har postdiligensbefordran blifwit inrättad.

Till följd deraf, att emellan orter, hwilka kommit i åtnjutande af jernwägsförbindelse, diligensposterna indragits, har emellertid antalet mil, å hwilka postföringen besörjes med diligens, nedgått från 159,000 till omkring 157,500 om året.

Jernwägspostföring.

Deremot har antalet mil, som posten årligen befordras å jernwäg, ökats med nära 20,000, så att för närwarande post med jernwäg fortskaffas omkring 187,000 mil årligen.

Landswägsposterna.

Äfwen har genom inrättande af 15 nya postgångar och omreglering af 10 äldre dylika antalet mil, som af de wanliga landswägsposterna årligen tillryggaläggas, ökats med omkring 10,000 eller från 218,000 till omkring 228,000.

Posterpeditioner.

Jemte det att förutwarande posterpeditionen i Finnerödja, wid öppnandet af jernwägen Laxå—Christinehamn, indragits samt postkontoret i Tjellmo blifwit förändradt till posterpedition, hafwa postanstalter af sist-

nämnda slag blifwit öppnade wid jernwägsstationerna Charlottenberg i Wermland, Bjerssjölagård i Malmöhus län och Laxå i Örebro län, hwarförutom i nåder förordnats, att en postexpedition skall inrättas wid Nås i Kopparbergs län.

Poststationernas antal, hwilket wid början af sistlidna Riksdag uppgick till 174, har wunnit en ytterligare tillökning af 37. Poststationer.

Antalet postanstalter, mellan hwilka utwexling af paketer kan ega rum, har blifwit ökadt med 15 samt uppgår följaktligen nu till 135. Paketpostanstalter.

Sedan brefbärare blifwit anställda i ytterligare twänne städer, utgör antalet af de postanstalter, hwarifrån ankomna försändelser genom postwerkets försorg hembäras till adreßaterna, numera 55. Brefbärare.

Sedan wid ordnandet år 1865 af postförhållandena mellan Swerige, Norge och Danmark blifwit stadgadt, att till underlättande af penningeförsändningar emellan orter i de serskilda rikena borde så snart som möjligt beredas tillfälle till begagnande af postanwisningar och postförskott, har sådant skett icke allenast för rörelsen emellan de nämnda trenne rikena utan äfwen för penningeförsändningar mellan samtliga de inrikes orter, å hwilka finnes postkontor eller postexpedition. Postanwisningar och postförskott.

Äfwenså hafwa wilkoren för försändande under band af tryckſaker m. m. mellan inrikes orter blifwit bragta till öfwerensstämmelse med hwad derom stadgats för dylika försändelser mellan Swerige, Norge och Danmark. Korsbandsförsändelser.

Nya frimärken.

För utgörande af det lägre breffranco, som genom nämnda öfwerenskommelser blifwit fastställdt för korrespondensen till Norge och Danmark, hafwa införts twå nya slag af frimärken, lydande å 17 och 20 öre.

Afgiften för sluten rekommendation.

Enligt Rikets sist församlade Ständers beslut har afgiften för s. k. sluten rekommendation å bref blifwit nedsatt från 35 till 24 öre.

Sjöfartsförbindelsen med Tyskland.

I öfwerensstämmelse med gällande fördrag och den åsigt, som blifwit af Rikets Ständer uttalad wid bewiljandet af understöd för anläggningen af jernwägen Eslöf—Ystad, har efter samma jernwägs fullbordande sjöpostfarten på Nord-Tyskland, hwilken någon tid underhållits från Malmö, blifwit ånyo förlagd till linien Ystad—Stralsund.

Brefantalet.

Antalet med posterna befordrade bref, som utgjorde

år	1861	7,017,000
»	1862	7,331,000
»	1863	8,326,000
och »	1864	9,137,000
har »	1865 uppgått till	9,849,000.

Postwerkets inkomster.

Postwerkets årliga inkomster hwilka utgjorde

år	1861	1,675,000	R:dr,
»	1862	1,953,000	»
»	1863	2,128,000	»
och »	1864	2,264,000	»
uppgingo »	1865,		
oberäknadt det af Rikets Ständer bewiljade anslaget för postdiligensbefordringen och köpeskillingen för försålda postångfartyget Eugenia, till		2,310,000	»

Till följd af föreskriften i General-Post-Styrelsens senaste Instruktion har nämnda Styrelse afgifwit sin första årsberättelse, innefattande tillika redogörelse för Postwerkets förwaltning under tiden ända från werkets första inrättande. Årsberättelse.

I anledning af Rikets Ständers wid sistlidna Riksdag framställda anhållan, att Postwerkets stat måtte i likhet med den öfriga statsregleringen framläggas till pröfning af Riksdagen, har Kongl. Maj:t, med bifall till denna anhållan, anbefallt General-Post-Styrelsen att inkomma med förslag till normalstat för Postwerket; hwarförutom föreskrift blifwit meddelad om upprättande af förslag till en fullständig författning rörande postwäsendet i allmänhet. Postwerkets stat.

Det elektriska telegrafnätet har utsträckts genom anläggning af nya linier, från Grißlehamn öfwer Norrtelje till Stockholm med särskilda bilinier till Furusund och Waxholm; från Trollhättan till den stora linien mellan Wenersborg och Göteborg samt från Östersund till Norska gränsen wid Sandvigen, hwilken sistnämnda linie är afsedd till underlättande af korrespondensen mellan Norrland och Ryßland, å den ena sidan, samt Norge å den andra. Deßutom har telegrafwerket genom uppläggning af ledningstrådar å de dels Staten och dels ett enskildt bolag tillhöriga jernwägstelegraflinierna Catrineholm—Norrköping, Alfwestad—Eslöf och Wenersborg—Herrljunga blifwit delegare i samma linier. Nya telegraflinier.

Med Ryska regeringen är förberedande aftal träffadt om tillwägabringande af en underwattenstelegrafledning emellan Swerige och Finland öfwer Ålands haf, ehuru tiden för detta företags utförande ännu icke blifwit bestämd. Aftal om underwattenstelegrafförbindelse med Finland.

Nya elektriska telegrafstationer.

Elektriska statstelegrafstationer hafwa inrättats i Falkenberg, Furusund, Mönsterås, Norrtelje, Trollhättan och Waxholm.

Indragning af optiska telegrafstationer.

I sammanhang med öppnandet af nyßnämnda stationer i Furusund och Waxholm har indragning egt rum af de optiska stationerna i Stockholm, Kummelnäs, Waxholm, Marsätra, Siarö och Yxlaö, hwaremot i hafsbandet bibehållits de optiska stationerna Söderarm, Arholma och Tjockö, hwilkas förbindelse med det ekektriska telegrafnätet numera besörjes genom den förenade optiska och elektriska stationen i Furusund.

Nya ledningstrådar.

Till korrespondensens underlättande hafwa nya ledningstrådar, utom de förut befintliga, blifwit upplagda å följande sträckningar, nemligen emellan Stockholm och Carlshamn öfwer Catrineholm, Norrköping och Westerwik; emellan Stockholm och Malmö öfwer Catrineholm, Norrköping och Jönköping; emellan Stockholm och Wenersborg utefter westra stambanan och jernwägen Herrljunga—Wenersborg; emellan Norska gränsen wid Berby och Malmö öfwer Wenersborg och Jönköping; emellan Malmö och Trelleborg samt emellan Umeå och Skellefteå.

Ombyggnad af äldre linier.

Den år 1859 påbörjade ombyggnaden af äldre telegraflinier med begagnande af stolpar, som till bewarande mot röta förut blifwit särskildt beredda medelst indränkning i en lösning af kopparvitriol, har under år 1866 fortsatts, så att, med inberäkning af de på senare åren med dylika stolpar anlagda nya linier, för närwarande en sträcka af 644,1 geografiska mil eller 74,7 procent af telegrafliniernas sammanlagda längd är försedd med inpregnerade stolpar.

Kostnaden för 1866 års telegrafbyggnadsarbeten.

För 1866 års telegrafbyggnadsarbeten hafwa dels från Handels- och Sjöfartsfondens tillgångar och dels af öfwerskottet å inkomsterna för

de twänne nästföregående årens telegramwexling serskilda anslag anwisats till ett sammanräknadt belopp af 416,000 R:dr, deruti ändock icke inberäknadt wärdet af det från föregående åren öfwerblifna och för nämnda arbeten disponibla förråd af telegrafträd och andra materialier.

Det Swenska telegrafnätet har under ifrågawarande år utwidgats med 77,7 mil i linier, och 396,8 mil i trådledningar samt omfattar nu i linier 861,9 och i trådledningar 1,695,8 geografiska mil. Med inberäkning af de på Statens bekostnad inrättade s. k. privattelegrafstationerna utgör antalet af de under Telegrafstyrelsens inseende stående stationerna 111, hwaraf 93 äro elektriska och 18 optiska. Telegrafinrättningens omfattning.

Antalet expedierade telegrammer under år 1865 utgjorde: 238,508 inländska och 98,163 utländska, tillhopa 336,671 eller 34,2 procent mera än år 1864. Telegramantalet.

Den emellan flertalet af Europeiska stater i Paris år 1865 afslutade telegrafkonvention trädde med början af år 1866 i gällande kraft och har genom deri bestämda nedsättning i de serskilda ländernas portosatser framkallat en betydlig tillwäxt i den internationella telegramwexlingen. 1865 års telegrafkonvention.

I anledning af de förändringar i de telegrafiska förhållandena, som stadgats genom samma konvention, har nytt reglemente för Elektriska telegrafwerket i Riket blifwit i nåder utfärdadt. Nytt reglemente för Elektriska Telegrafwerket.

För winnande af enkelhet wid taxeringen och lättnad för telegramwexlingen mellan inländska orter har den förändring widtagits, att, da telegrafwerkets, Statens jernwägstrafiks eller enskildt jernwägsbolags telegraflinier, ware sig twå eller tre af dem, gemensamt begagnas för befordringen af ett telegram, portot likwäl beräknas och erlägges blott till Porto för befordran af telegram gemensamt å telegrafwerkets och jernwägars telegraflinier.

det belopp, som i den inländska taxan är stadgadt för befordring ensamt å telegrafwerkets linier, då deremot före denna förändring serskildt porto erlades för befordringen å de olika linierna.

Telegrafwerkets inkomster och utgifter.

Förhållandet emellan telegrafwerkets inkomster och utgifter år 1865 har warit sådant, att de förra öfwerstigit de senare med 79,960 R:dr 47 öre.

Qwinnors anställande wid telegrafwerket.

Genom det af Kongl. Maj:t på Telegrafstyrelsens förslag lemnade medgifwande att till föreståndare wid mindre betydande telegrafstationer finge i stället för kommißarier antagas manliga eller qwinliga aßistenter har qwinnors anställande wid telegrafwerket blifwit ytterligare underlättadt. I följd af nämnda medgifwande hafwa redan år 1866 tio statstelegrafstationer erhållit qwinnor till föreståndare, hwarförutom 9 personer af samma kön år 1865 antogos att förestå s. k. privattelegrafstationer.

Tullwerkets stat.

Jemwäl i afseende på Tullwerkets årliga utgiftsstat hafwa Rikets Ständer begärt och Kongl. Maj:t bifallit, att densamma må jemte den öfriga statsregleringen underställas Riksdagens pröfning; Och har för sådant ändamål General-Tull-Styrelsen erhållit nådig befallning att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till normalstat för Tullwerket.

Tulluppbörden.

Tulluppbörden, som år 1864 utgjort i rundt tal R:dr 13,861,000
och 1865 uppgått till . . . . . „ 13,999,000,
har under de nio första månaderna af 1866 inbringat „ 10,068,000.

Bewiljad nederlags- och transitupplagsrätt.

För städerna Oskarshamn och Carlstad har bewiljats nederlagsrätt och för Ystad transitupplagsrätt.

Den för Riket ej mindre i klimatiskt än i ekonomiskt hänseende wigtiga skogshushållningen har utgjort föremål för flera omfattande lagstiftningsåtgärder. Skogshushållningen.

Genom Kongl. Förordningen den 29 Juni 1866 har rörande hushållningen å de allmänna skogarne, hwartill äfwen räknats sådana, som tillhöra allmänna inrättningars egendomar, meddelats bestämmelser, åsyftande att betrygga deßa skogars förwaltning och wård efter på wetenskapliga reglor grundade hushållningsplaner. Förordning om hushållningen med de allmänna skogarne.

Enligt denna förordning skola kronoparker och Kronan tillhöriga flygsandsplanteringar såsom hittills omedelbart wårdas af skogsstaten. Wården af häradsallmänning må delegarne, om de så önska, sjelfwa, under uppsigt af skogsstaten, förestå, sedan hushållningsplan och reglemente för allmänningen blifwit wederbörligen fastställda samt nödiga indelningsarbeten på delegarnes bekostnad utförda; men om anmärkta försummelser wid wården ej rättas eller medgifwen afwerkning öfwerskrides, öfwertages allmänningens wård af skogsstaten, likasom då delegarne ej önska att densamma sjelfwa besörja. Öfwer den behållna afkastningen tillkommer det dock i hwarje fall den af delegarne walda allmänningsstyrelsen att förfoga. Der wid kungsgårdar och dermed jemförliga egendomar eller wid boställen finnes skog af större betydenhet, kan densamma eller lämplig del deraf efter Kongl. Maj:ts beprösfwande ställas under skogsstatens omedelbara förwaltning, men eljest wårdas skogen wid sådana egendomar under skogsstatens inseende af wederbörande arrendator eller boställshafware. Af boställsskogs afkastning eger boställshafwaren alltid åtnjuta hwad honom med afseende å husbehofwet och hittills åtnjuten rätt skäligen bör tillkomma, men kan derjemte, om skogen wårdas af honom sjelf, efter Kongl. Maj:ts beprösfwande tilläggas ända till halfwa behållna afkast-

ningen utöfwer husbehofwet. Återstoden aflemnas wid militieboställen till wederbörande boställsdirektion, anwändes wid Ecklesiastika och Landshöfdingeboställen till löneregleringen wid de stater, hwarunder boställena lyda, och tillfaller eljest skogsplanteringskaßan. I afseende på skog å hemman, som tillhöra allmänna inrättningar och ej blifwit under stadgad åborätt upplåtna, är endast i allmänhet föreskrifwet, för inrättningarnes styrelser att derå införa ordnad hushållning efter af Skogsstyrelsen fastställd plan och för skogsstaten att öfwer planens efterlefnad hålla tillsyn. Å kronohemman och andra hemman, som innehafwas med stadgad åborätt, må åboen i allmänhet endast till husbehof anwända skogen, men kan af wederbörande myndighet medgifwas större rätt i enlighet med fastställd hushållningsplan. Till betryggande af de gifna föreskrifternas efterlefnad är slutligen stadgadt, ej allenast att boställshafware, åbo eller arrendator af publikt hemman, som öfwerträder honom tillkommande rättighet i afseende på skogens begagnande, derigenom gör sig förfallen till answar såsom för skogsåwerkan, utan äfwen att, om boställshafware eller arrendator af boställe, kungsgård eller dermed jemförlig egendom försummar sådant för skogens skötsel nödigt arbete, som i fastställd hushållningsplan föreskrifwes, och rättelse ej sker inom förelagd tid, Kongl. Maj:ts Befallningshafwande eger att låta arbetet genom skogsstatens försorg på den tredskandes bekostnad werkställas.

Fond för ordnad hushållnings införande å boställsskogarne.

I sammanhang med denna förordnings utfärdande har, för att underlätta ordnad hushållnings införande å boställsskogarne, af skogsplanteringskaßan assatts en serskild fond till belopp af 50,000 R:dr, som efter Skogsstyrelsens disposition får anwändas till förskjutande af de i berörda afseende nödiga kostnader; hwarjemte meddelats föreskrift om att den befattning med skogshushållningen i Riket, som hittills ålegat Kammar-Kollegium, hädanefter skall utöfwas af nyßnämnda Styrelse.

Öfwerflyttande på Skogsstyrelsen af Kammar-Kollegii befattning med skogshushållningsärenden.

De serskilda förhållanden, som ega rum i Kopparbergs län och de Norrländska länen, hafwa för skogarne i deßa orter föranledt en serskild lagstiftning, åsyftande ej blott att mot förödelse skydda den **wäxande skogen** utan äfwen att åt det allmänna bewara sådan till odling mindre tjenlig **skogsmark**, hwaraf kronoparker lämpligen kunna bildas. I förra afseendet har genom Kongl. Förordningen den 21 December 1865 angående utsyning och försäljning af skogsalster från Kronans skogar i nämnde län skogsafwerkningen derstädes blifwit ordnad inom behöriga gränser och i senare afseendet har genom den samma dag utfärdade Kongl. Förordningen angående kronoparkers bildande m. m. stadgats, såwäl att öfwerloppsmarker, hwilka finnas dertill tjenliga, skola såsom kronoparker bibehållas och af skogsstaten wårdas, som ock att wid förekommande afwittringsförrättningar det allmännnas intreße i fråga om assättande till kronoparker af sådan mark, som ej är företrädeswis lämplig för odling, skall af wederbörande skogstjensteman bewakas, hwarförutom bestämmelser meddelats, enligt hwilka undantagswis jemwäl före den allmänna afwittringen kronoparker må kunna af oafwittrad mark bildas.

Serskild lagstiftning för de norra orterna.

Förordning om utsyning och försäljning af skogsalster från Kronans skogar i Kopparbergs län och de Norrländska länen.

Förordning om kronoparkers bildande m. m.

Till följd dels af deßa och dels af äldre föreskrifter i samma ämne hafwa af öfwerloppsmarker inom Anundsjö socken i Wester-Norrlands län omkring 51,000 tunnland, inom Bjurholms och Degerfors socknar i Westerbottens län omkring 116,000 tunnland samt inom Neder-Kalix, Råneå och Carl Gustafs socknar i Norrbottens län omkring 97,000 tunnland förklarats böra bibehållas såsom kronoparker och blifwit ställda under skogsstatens förwaltning.

Öfwerloppsmarker, bibehållna såsom kronoparker.

Deßutom har inom Pajala socken i sistnämnda län af oafwittrad mark bildats en kronopark med omkring 65,000 tunnlands widd, hwar-

Kronoparker af oafwittrad mark.

jemte inom Elfdals, Särna och Orsa socknar i Kopparbergs län, der afwittring dels ej är påbörjad och dels ännu pågår, betydande skogsträckor blifwit med wederbörande socknemäns begifwande till sådana parker affatta.

Inskränkning i dispositionsrätten öfwer skogen å wißt slags skattehemman.

Rörande sådan skog, som innehafwes af enskilda under eganderätt, hafwa några föreskrifter, ledande till inskränkning i egarens fria dispositionsrätt deröfwer, ansetts i allmänhet icke böra meddelas. För att dock äfwen i detta hänseende iakttaga det allmännas intreße, såwidt det utan förnärmande af redan wunnen enskild rätt warit möjligt, har under den 29 Juni 1866 utfärdats en förordning, hwarigenom i fråga om skattehemman, hwilka uppkomma af nybyggen, som hädanefter från Kronan upplåtas, eller af sådana äldre nybyggen, der föreskrifna byggnads- och odlingsskyldigheter finnas icke wara behörigen fullgjorda, egarens dispositionsrätt öfwer skogen, enligt grunder, som Rikets Ständer gillat, blifwit inskränkt till nödigt husbehof och hwad af wederbörande skogstjensteman ansetts derutöfwer kunna, med bewarande för framtiden af skogens bestånd, årligen afwerkas; och har i sammanhang med denna förordnings utfärdande åter upphäfts det den 21 förutgångna December, i afwaktan på Rikets Ständers yttrande öfwer nyßberörda grunder, tillswidare stadgade förbud mot nybyggesanläggningar.

Anwändande af sådan öfwerloppsmark, som icke är tjenlig ware sig till kronopark eller nya hemman.

Beträffande slutligen sådan wid afwittringarne öfwerblifwen mark, som icke är tjenlig ware sig till bildande af kronoparker eller till anläggning af nya hemman och som icke heller begagnas till s. k. renbetesland, hafwa erforderliga föreskrifter meddelats om dylik marks bringande under enskild eganderätt i öfwerensstämmelse med hwad Rikets Ständer wid sistlidna Riksdag derom beslutat.

Skogsstatens personal.

Med anledning af den nya skogslagstiftningen för Kopparbergs och de Norrländska länen har skogsstatens personal inom nämnda län blifwit förökad med 1 ny skogsinspektör för Wester-Norrlands, Jemtlands, Gefleborgs och en del af Westerbottens län samt 12 nya öfwerjägare och 30 skogsuppsyningsmän, hwarförutom en ny öfwerjägarebefattning inrättats för Kronobergs län.

Underwisning i skogsskötsel.

Antalet elever wid skogsinstitutet utgjorde wid 1865 års slut 18. Wid samma tidpunkt begagnades underwisningen wid Statens skogsskolor Sillre, Tierps, Ombergs, Böda, Hunnebergs och Danielslunds af 54 och wid de med statsmedel understödde enskilda skogsskolorna Bosjö, Fenneslunda, Skogshalls och Strömbergs af 30 lärlingar. Deßutom har wid Afwa och Ytterstafle landtbruksskolor, hwilka för meddelande af underwisning i skogsskötsel jemwäl åtnjuta anslag af statsmedel, antalet lärlingar warit 22.

Allmänna Hypotheksskaßan för Sweriges städer.

Sedan fastighetsegare inom ett större antal af Rikets städer öfwerenskommit om bildande af en hypotheksinrättning med ändamål dels att för stadshypotheksföreningar ombesörja erforderlig uppläning för tillhandahållande åt deras delegare af amorteringslån och dels att åt städer, som erhållit nådig tillåtelse att för sina allmänna behof upptaga amorteringslån, sådana lån anskaffa, har Kongl. Maj:t den 17 November 1865 fastställt reglemente för berörda inrättning under benämning "Allmänna Hypotheksskaßan för Sweriges städer." Denna hypotheksskaßa skall dock träda i werksamhet först när tre eller flera stadshypotheksföreningar tecknat sig för delaktighet deri för ett sammanräknadt belopp af minst tre millioner R:dr.

Oktroj för nya sedelutgifwande enskilda banker.

För följande nya sedelutgifwande enskilda banker har oktroj bewiljats, nemligen för Borås, Södermanlands, Kronobergs och Calmar, af hwilka dock ännu endast den förstnämnda öppnat sin rörelse.

Förlängd oktroj för äldre dylika banker.

Derjemte har förlängd oktroj medgifwits följande äldre dylika banker, nemligen Wermlands, Östergötlands, Mälareprovinsernas, Smålands och Göteborgs.

Hela antalet oktrojerade enskilda banker med sedelutgifningsrätt utgör för närwarande 26.

De enskilda sedelutgifwande bankernas werksamhet.

Att detta slags banker fortfarande åtnjuta ett oförminskadt förtroende hos allmänheten ådagalägges deraf, att, enligt officiella uppgifter, de åt dem på upp- och afskrifnings- samt depositionsräkning förtrodda medel utgjort

wid slutet af . . .	år 1865	R:dr	27,876,000
» » 3:e qwartalet	» 1866	»	30,747,000

samt att de haft sedlar utelöpande till belopp af:

wid slutet af . . .	år 1865	R:dr	33,491,000
» » 3:e qwartalet	» 1866	»	29,018,000.

Filialbankerna.

Af filialbankerna hafwa enligt till Kongl. Maj:t inkomna tillkännagifwanden Nyköpings, Skellefteå och Westerbottens upphört med sin rörelse.

Garantiföreningi Malmö.

Sedan åtskilliga för Malmö stads och provinsen Skånes bästa nitälskande personer öfwerenskommit att i nämnda stad bilda en garantiförening med ändamål att såwidt möjligt afwärja olyckliga följder af derstädes inträffade financiella swårigheter och rubbningar i affärswerk-

samheten, har Kongl. Maj:t under den 24 Augusti 1866 fastställt stadgar för berörda förening.

Civilstatens kapital- och lifränteförsäkringsanstalt.

Med afseende å de fördelar, som ansetts kunna för enkor och barn efter delegare i Civilstatens Pensionsinrättning beredas genom en medlnämnda stats enskilda enke- och pupillfond förenad kapital- och lifränteförsäkringsanstalt, har en sådan anstalt blifwit inrättad, hwilken med innewarande år trädt i werksamhet.

Kolonien S:t Barthelemy.

I Reglementet för Koloniens styrelse den 25 September 1811 stadgas, bland annat, att de domar, som af Koloniens domstol fällas i brottmål, hwilka gå å lif eller ära, skola underställas Kongl. Maj:ts pröfning, äfwensom att ingen må betagas att i sådana mål hos Kongl. Maj:t anföra beswär eller söka nåd. Häruti har den förändring widtagits, att, jemte det föreskriften om underställning inskränkts till allenast sådana domar, hwarigenom någon blifwit dömd till dödsstraff, tillika beswärsrätten utwidgats till alla de fall, då någon antingen blifwit dömd till dödsstraff, straffarbete, dock ej under twå år, eller förlust af medborgerligt förtroende för alltid eller ock är tilltalad för brott, hwarå straff eller påföljd, som nyß sagdt är, enligt lag kan följa, men ej blifwit för brottet sakfälld, hwarförutom rättighet att söka nåd förklarats ega rum i hwad fall som helst, dock att derigenom ej uppehålles werkställandet af ådömdt straff utom dödsstraff.

Till befrämjande af folkunderwisningen i Kolonien, för hwilket ändamål hittills intet warit från Statens sida widgjordt, har anslagits ett belopp af 400 Spanska daler årligen.

Koloniens folkmängd, som 1863 utgjorde 2,834 personer, har wid folkräkning 1866 befunnits ökad till 2,898, deraf 908 tillhörde staden Gustavia.

Religions-wärden.

Religionswärden inom Swenska kyrkan har med oafbruten werksamhet fortgått. Den allmänt öfwerklagade prestbristen har wäl fortfarande gifwit många anledningar till bekymmer, men i allmänhet icke hindrat gudstjensternas behöriga upprätthållande.

Sedan Rikets Ständer den 26 April 1851 gjort underdånig framställning om erforderliga undersökningar och åtgärder för att åstadkomma förbättrad själawård i hufwudstaden, och en till följd deraf den 13 Juni 1856 i nåder förordnad kommitté åren 1861 och 1862 afgifwit utlåtanden i ämnet, öfwer hwilka wederbörande inkommit med yttranden, har Kongl. Maj:t under den 1 December 1865 uppdragit åt Stockholms stads Consistorium att höra de större församlingarne i hufwudstaden, huruwida och på hwad sätt delning af deßa församlingar kunde tillwägabringas, samt anbefallt Stads- och Hof-Konsistorierna att åt den af Rikets Ständer wäckta frågan egna förnyad, noggrann undersökning, för widtagande af de åtgärder eller framställande af de förslag, som deraf må föranledas, och att derwid jemwäl tillse, huruwida werkställighet kan beredas åt framstäldt förslag om göromålens fördelning mellan de särskilda församlingarnes presterskap på sådant sätt, att en hwar af de presterliga tjenstemännen komme att åt någon wiß del af församlingen egna sin synnerliga wård; och anbefaldes Konsistorierna jemwäl att afgifwa underdånig berättelse om de åtgärder, hwilka blifwit i ärendet widtagna, äfwensom inkomma med hemställan i afseende på sådana dertill hörande frågor, som borde utgöra föremål för Kongl. Maj:ts pröfning.

Understöd åt trosförwandter i utlandet.

Med anledning af gjord framställning utaf en i staden New-York i Nord-Amerika bildad Swensk evangelisk-lutherskförsamling, huruwida något bidrag från Swerige kunde beredas församlingen till inköp af egen kyrka, der gudstjenst på hemlandets språk skulle anställas för de många i

nämnda stad bosatta och dit utwandrande Swenskar, har Kongl. Maj:t genom cirkulär till samtliga ecklesiastika Konsistorier förordnat, att en kollekt må för ändamålet upptagas i rikets kyrkor, och de insamlade medlen, på wanligt sätt redowisade, öfwerlemnas till Utrikes Departementet, för att genom deß försorg wederbörande tillställas.

Till uppförande af åtta nya kyrkor, till ombyggnad, utwidgning eller reparation af nio, till tornbyggnad å tre, samt till altarprydnader, predikstolar, orgelfaçader m. m. i tretton kyrkor hafwa ritningar blifwit af Kongl. Maj:t stadfästade. Öppna bref om tillstånd att genom kollekt och stambok insamla understöd till kyrkobyggnaders bekostande äro i nåder utfärdade för 13 församlingar. Kyrkobyggnader.

Uppå underdåniga ansökningar har Kongl. Maj:t tillåtit, dels att i en wid köpingen Påskallawik i Döderhults socken inom Kalmar stift på enskild mans bekostnad uppförd ny kyrka må, sedan denna blifwit i behörig ordning inwigd, förrättas allmän gudstjenst jemte skrift och nattwardsgång, så ofta omständigheterna det medgifwa; och dels att ett af egaren till Bogesund i Östra Ryds socken inom Upsala stift derstädes inrättadt kapell för gårdens talrika befolkning samt en större del af godsets underhafwande, för hwilka wägen till sockenkyrkan är lång och beswärlig, må inwigas till fullständig gudstjensts hållande och de heliga sakramenternas utdelande.

Sedan Rikets sist församlade Ständer anwisat för år 1867 ett belopp af 13,500 riksdaler till fortsatt reparation å Linköpings domkyrka, har Öfwer-Intendents-embetet på nådig befallning inkommit med uppgift och kostnadsförslag å de arbeten, hwilka ansetts wara för kyrkans bestånd angelägnast att under nämnda år utföra med de för ändamålet anslagna medlen; och är denna plan af Kongl. Maj:t till efterrättelse fastställd.

Presterskapets löneförmåner.

De Nämnder, som blifwit tillsatta för att ordna presterskapets inkomster enligt förordningen den 11 Juli 1862, hafwa, så widt inkomna uppgifter utwisa, från början af sin werksamhet intill den 1 November 1866 upprättat ett antal af 880 löneregleringsförslag, nemligen: inom Stockholms län 46, Upsala 44, Södermanlands 28, Östergötlands 55, Jönköpings 49, Kronobergs 18, Kalmar 70, Gotlands 21, Blekinge 23, Christianstads 22, Malmöhus 86, Hallands 38, Göteborgs och Bohus 21, Elfsborgs 58, Skaraborgs 53, Wermlands 16, Örebro 36, Westmanlands 43, Kopparbergs 36, Gefleborgs 37, Wester-Norrlands 19, Jämtlands 30, Westerbottens 19 och Norrbottens 12. Utaf dem bland deßa förslag, som före den 1 sistlidne November hunnit att från Nämnderna expedieras till Domkapitlen och Länsstyrelserna, äro 393, efter wederbörandes hörande, af bemälda embetsmyndigheter handlagda och insända till Kongl. Maj:ts pröfning; de öfriga woro wid berörda tid dels förwisade till ny behandling af Nämnderna, dels öfwerlemnade till församlingarnes och löntagarnes yttranden, men ej från dem återkomna, samt dels, sedan sådant skett, ännu beroende på Domkapitlens och Länsstyrelsernas slutliga åtgärd. Af de till Kongl. Maj:t inkomna reglerings-förslag, öfwer hwilka Kammar-Collegium afgifwit underdåniga utlåtanden, hade intill den 1 Juli 1865, såsom i berättelsen wid sistförflutna riksdag meddelats, 46 blifwit i nåder stadfästade; ifrån den tiden intill 1866 års slut blefwo ytterligare 219 förslag af Kongl. Maj:t fastställda, nemligen: inom Stockholms län 9, Upsala 11, Södermanlands 12, Östergötlands 20, Jönköpings 27, Kronobergs 6, Kalmar 24, Blekinge 1, Malmöhus 10, Hallands 2, Göteborgs och Bohus 2, Elfsborgs 15, Skaraborgs 14, Örebro 15, Westmanlands 13, Kopparbergs 13, Gefleborgs 16, Wester-Norrlands 8 samt Norrbottens 1; och wid sistnämnda tidpunkt återstodo elfwa sådana mål, som i Departementet woro under

utarbetning. Öfriga till Kongl. Maj:t af Länsstyrelserna insända förslag woro då dels återförwisade till Nämnderna, dels beroende på Kammar-Collegii handläggning.

Enär wid sistlidne riksdag ett reservationsanslag af 10,000 riksdaler för år 1867 ställdes till Kongl. Maj:ts disposition, att anwändas till förbättring af de swagast aflönade komministrars, kapellpredikanters samt pastorats- och sockenadjunkters lönewilkor, tills deßa kunde genom den pågående allmänna regleringen uppbringas till det belopp som erfordras för en anständig bergning, hafwa samtliga Domkapitlen blifwit anbefalda att meddela uppgifter på de med swagaste löner försedda komministers- med flera lägenheter inom stiften, och särskildt å dem, der brist på kompetente sökande till tjensterna uppstått eller befarades komma att uppstå, samt afgifwa förslag angående de belopp som finnas wara till de mest oundgängliga behofwens fyllande erforderliga.

Presterliga lägenheters delning, indragning m. m.

I sammanhang med ordnandet af presterskapets löneförmåner hafwa regleringsnämnderna förehaft till behandling åtskilliga förslag om delning af pastorater, hwilkas storlek ansetts hinderlig för själawårdens ändamålsenliga handhafwande. Wid nådig pröfning af de frågor i detta hänseende, hwilka sedan sistförflutne riksdags början hos Kongl. Maj:t förekommit, har sådan åtgärd beslutits i afseende på sju gäll, nemligen ett i Ärkestiftet, ett i Linköpings, ett i Skara, twå i Westerås, ett i Carlstads och ett i Hernösands stift. Derjemte har Kongl. Maj:t, uppå Nämndernas förslag, funnit godt förordna om indragning af sexton komministraturer, om inrättande af fem nya komministers-, en pastoratsadjunkts- och sex kapellpredikantsbeställningar, om förändring af en kapellpredikantslägenhet till komministratur, samt om särskilda byars och hemmans förläggande från ett till annat

kyrkosamhälle, — allt i sammanhang med beslutad reglering af den presterliga aflöningen inom wederbörande pastorater.

I anledning af Rikets sist församlade Ständers anhållan, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfwerwägande, om icke de ännu återstående prebendepastoraterna kunde indragas i den mån deras innehafware afgå, och att Kongl. Maj:t, om sådant funnes för godt, wille till Riksdagen afläta proposition i ämnet, jemte förslag till ersättning åt wederbörande för de löneinkomster som nu utgå från nämnda pastorater, hafwa Domkapitlen undfått befallning att inkomma med utlåtanden rörande detta ärende, äfwensom med uppgift å de inom hwarje stift ännu befintliga prebendepastorater och deras uppskattningswärde.

Författningar rörande presterskapet och kyrkowäsendet.

I öfwerensstämmelse med Rikets Ständers framställning har Kongl. Maj:t låtit under den 3 Augusti 1866 utfärda kungörelse om förändrad lydelse af 9 och 37 §§ i förordningen den 21 Mars 1862 angående Kyrkostämma samt Kyrkoråd och Skolråd.

Öfwer Rikets Ständers skrifwelse i fråga om grunderna för upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter samt till kapellans- och andra sådana beställningar har Kongl. Maj:t infordrat utlåtanden af Domkapitlen och Stockholms stads Consistorium. Jemwäl i anledning af Rikets Ständers skrifwelse rörande förändradt röstberäkningssätt wid prestwal äfwensom wid tillsättande af folkskolelärare samt organister, klockare och annan kyrkobetjening, hafwa samtliga ecklesiastika Konsistorier och derjemte Hof-Consistorium erhållit förständigande att sig yttra. — Framstäldt förslag till åtskilliga ändringar och tillägg i ett den 12 November 1845 i nåder stadfästadt reglemente för prestwal inom St. Petri och Caroli församlingar i Malmö stad har af Kongl. Maj:t blifwit gillad och fastställdt. Tillika har Kongl. Maj:t funnit godt stadfästa en af Örebro stads-

samt Ansta och Längbro landsförsamlingar träffad öfwerenskommelse om röstberäkningsgrunden wid wal af prester, skollärare och kyrkobetjente samt wid öfriga wal, som å kyrkostämmor inom nämnda församlingar förekomma.

Då Kongl. Maj:t ansett wara af wigt, att det förslag till ny ecklesiastik boställsordning, jemte dertill hörande betänkande, som Kammar-Collegium på nådig befallning utarbetat och hwilket genom trycket blifwit allmängjordt, må, innan detsamma företages till slutlig pröfning, undergå den omfattande granskning sakens beskaffenhet kräfwer, har Kongl. Maj:t, i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med hwad bemälda Collegium hemställt, anbefallt Sine Befallningshafwande i länen att afgifwa yttranden öfwer förslaget och före den 1 Juli 1866 insända deßa till Collegium, som erhållit bemyndigande att genom bokhandeln tillhandahålla allmänheten ett antal exemplar af berörda förslag och betänkande mot ett wißt pris för exemplaret, samt att genom kungörande i allmänna tidningarne uppmana dem, som dertill kunde finna sig föranlåtne, att inom nämnda tid till Collegium inlemna sina yttranden om förslaget, hwarefter detta embetswerk egde att i anledning af sådana yttranden äfwensom de från Domkapitlen och presterskapet infordrade underdåniga utlåtanden, hwilka efter hand från Kongl. Maj:t till Collegium öfwerlemnats, inkomma med det ytterligare betänkande i ärendet, hwartill omständigheterna må kunna föranleda.

Efter det Wisby Domkapitel gjort underdånig framställning beträffande tiden och sättet för anförande af underdåniga beswär öfwer de Domkapitlets beslut, i hwilka ändring må hos Kongl. Maj:t sökas, har Kongl. Maj:t, med upphäfwande af hwad i fråga om beswärstiden från Gotland är genom cirkulärbrefwet den 2 November 1791 stadgadt, funnit godt

förordna, att sådana beswär skola till Ecklesiastik-Departementets Expedition ingifwas af enskild person inom 30 dagar och af menighet inom 45 dagar från den dag, då beslutet utfärdats, dock utan att härigenom ändring sker i hwad kongl. brefwen den 8 December 1748 och 22 Oktober 1800 innehålla angående rättighet att i wißa fall till Kongl. Maj:ts Befallningshafwande inlemna beswärshandlingar.

Sedan Rikets Ständer anhållit om upphäfwande af de i äldre författningar gifna stadganden angående sammanskott wid brölopp och barndop till understöd för lasaretten och de fattiga, har Kongl. Maj:t, efter samtliga ecklesiastika Konsistoriers hörande, genom kungörelse den 11 Oktober 1866 förklarat, att, enär lasarettens bestånd numera är genom särskildt för dem afsedda medel betryggadt, och tillfälliga sammanskott åt de fattiga lämpligare beredas friwilligt, de genom kongl. brefwen den 3 Mars 1743 samt den 4 April och 14 December 1753 i detta ämne meddelade föreskrifter icke widare skola wara gällande.

Universiteterna.

I anledning af Rikets Ständers skrifwelse den 12 Juni 1866, i fråga om tillgodonjutande af ömsesidig kompetens för Swenska och Norska undersåtar till utöfning af wißa yrken, der yrkesexamen är i lag föreskrifwen, har Kongl. Maj:t under den 11 sistlidne Oktober i nåder uppdragit åt Chefen för Ecklesiastik-Departementet att från Norska Regerings-Departementet för det Inre inhemta närmare upplysningar i afseende på denna fråga, och derjemte anbefallt Sundhets-Collegium och Kanslersembetet för universiteterna att inkomma med underdåniga utlåtanden i ämnet.

Beträffande den nya professorsbeställning inom juridiska fakulteten wid Upsala universitet, till hwilken lön blifwit wid sistlidne riksdag anslagen, hade Kongl. Maj:t anbefallt Kanslersembetet att efter wederböran-

des hörande inkomma med förslag till det eller de läroämnen, som, med afseende å underwisningens behof och för handen warande förhållanden, borde från de nuwarande juridiska professionerna afskiljas och till den nya lärostolen öfwerflyttas; och sedan Kanslersembetet, i öfwerensstämmelse med juridiska fakultetens yttrande, hemställt, att såsom läroämnen för den nya professionen måtte bestämmas Romersk rätt, juridisk encyklopedi samt rättshistoria, har Kongl. Maj:t under den 16 sistlidne November gillat detta förslag och förordnat, att ifrågawarande professorsbeställning skall till ansökning kungöras.

Antalet af lärjungar wid rikets elementarlärowerk uppgår för närwarande till 13,500. Elementarlärowerken.

På grund af undergången afgångsexamen wid elementarlärowerken hafwa under sistförflutna året 314 ynglingar erhållit mogenhetsintyg såsom i denna examen godkände.

Den kommission, som under den 12 Maj 1865 erhöll nådigt uppdrag att granska för handen warande till elementarlärowerkens tjenst utgifna läroböcker inom språkunderwisningens område och att afgifwa utlåtande så wäl rörande de grundsatser, efter hwilka sådana böcker lämpligen borde uppställas, som särskildt angående frågan om likstämmig grammatikalisk behandling af de inom skolan förekommande språk, har inkommit med underdånigt betänkande i ämnet, hwilket på Kongl. Maj:ts nådiga befallning blifwit till trycket befordradt, för att till samtliga lärowerks-kollegier utdelas.

På det att samma åtgärd måtte utsträckas äfwen till andra läroämnen, har Kongl. Maj:t under den 14 sistlidne December förordnat en kommission för granskning af de läroböcker i historia och geografi, som för närwarande begagnas wid elementarlärowerken, samt för afgifwande

af utlåtande beträffande de grundsatser, efter hwilka sådana böcker böra uppställas.

Enär för befrämjandet af underwisningen i musik, teckning och gymnastik wid elementarlärowerken särskilda närmare föreskrifter funnits wara af nöden, har Kongl. Maj:t, efter det Musikaliska Akademien, Akademien för de Fria Konsterna samt Direktionen öfwer Gymnastiska Central-Institutet, jemlikt nådig befallning, afgifwit underdåniga förslag i ämnet, funnit godt att under den 19 sistlidne Juni till hufwudsaklig ledning för underwisningen i förenämnda ämnen fastställa särskilda planer; hwarjemte Kongl. Maj:t under samma dag anbefallt samtliga Eforalstyrelser att årligen före Mars månads utgång till nämnda Institut afgifwa berättelser rörande underwisningen i gymnastik och wapenöfningar wid de särskilda stiftens elementarlärowerk och pedagogier under föregående året.

Den wid 1862—1863 årens riksdag beslutade utwidgningen af Halmstads skola till ett fullständigt lärowerk, äfwensom af åtskilliga twå- och treklassiga skolor till femklassiga, har med innewarande läseår trädt i werkställighet.

På grund af de till inrättande af nya lärowerk i Stockholm, Göteborg, Trelleborg och Wernamo wid sistlidne riksdag bewiljade anslag, har Kongl. Maj:t anbefallt Domkapitlen i Göteborg, Lund och Wexiö att, sedan wederbörande kommuner blifwit hörda i fråga om det af Rikets Ständer wid deßa anslags bewiljande fästade förbehåll, inkomma med underdåniga yttranden i ämnet, samt Direktionen öfwer Stockholms stads underwisningswerk att afgifwa underdånigt utlåtande, huruwida hinder möter för det nya femklassiga lärowerkets förening med gymnasium till ett i öfwerensstämmelse med skolstadgans föreskrift fullständigt elementarlärowerk.

Elfwa lärare-kandidater hafwa under årets lopp anmält sig till genomgående af det för winnande af kompetens till läraresyßla wid elementarlärowerken af Kongl. Maj:t förordnade prof-år. Tre af deße hafwa blifwit hänwisade till Upsala högre elementarlärowerk, tre till Stockholms, tre till Lunds, samt en till hwartdera af Gefle och Christianstads.

För att winna närmare upplysningar om lärowerkens tillstånd och om underwisningens gång, hafwa under året inspektioner blifwit gjorda wid lärowerken i Stockholm, Upsala, Linköping, Wexiö, Nyköping, Kalmar, Helsingborg och Ystad, dels af Departements-Chefen, dels af Chefen för den inom Departementet bildade afdelning för ärenden rörande den högre underwisningen.

Kongl. Maj:t har under den 24 November 1865 förordnat, att de lärarne wid elementarlärowerken och pedagogierna tillkommande penningelöner från statswerket skola, i likhet med hwad för embets- och tjenstemän i allmänhet eger rum, från och med 1866 af Statskontoret qvartalswis utanordnas och wederbörande tillhandahållas.

Med anledning af de anslag och lån för uppförande eller utwidgande af lärowerksbyggnader i Upsala, Westerwik, Skara, Wenersborg, Christianstad och Carlstad, dem Rikets Ständer wid sistlidne riksdag bewiljat, har Kongl. Maj:t förständigat wederbörande Domkapitel att senast inom 1868 års utgång hafwa wisat, att de för statsanslagens åtnjutande stadgade särskilda wilkor blifwit uppfylda.

Föreslagna ritningar till nya lärohus i Upsala och Westerwik samt till nytt gymnastikhus i Falun äro af Kongl. Maj:t gillade och fastställda.

I anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifwelse med anhållan, att Kongl. Maj:t behagade låta utreda och undersöka, dels i hwad

mån offentliga läroanstalter för qwinlig ungdom må anses ytterligare böra på det allmännas bekostnad upprättas, dels ock huru, i sådan händelse, dylika anstalter böra organiseras, har Kongl. Maj:t tillsatt en kommitté, som eger att till deltagande i sina öfwerläggningar inkalla andra sakkunniga personer.

Gymnastiska Central-Institutet.

Af den underdåniga berättelse, som, till åtlydnad af nådiga stadgan för Gymnastiska Central-Institutet, deß Direktion afgifwit om institutets werksamhet, inhemtas: att institutets lokaler blifwit utwidgade och underwisningsmaterielen gjord fullständigare; att lärarepersonalen utgöres af 3 öfwerlärare, 2 lärare samt 2 lärarinnor, hwarjemte nödigt antal biträden warit wid de särskilda gymnastiska afdelningarne anställda; att emellertid, då institutets nya lokaler under år 1865 ännu icke alla warit tillgängliga, och icke heller alla lärareplatser tillsatta, samt då blott en årsklaß af de twenne, i hwilka elevernas antal bör ingå, hunnit mottagas och underwisas, arbetet under nämnda år endast warit att anse som en öfwergång till den nya och utwidgade werksamhet, hwilken numera tillhör institutet; att lärokursens manliga elever warit till antalet 19 och de qwinliga 9; att antalet af den skolungdom, som underwisats, uppgått till 675 från elementarlärowerken och 130 från flickskolorna; att med gymnastik behandlade öfriga personer warit 301, nemligen 283 patienter, 116 manliga och 167 qwinliga, samt 18 friska; att 11 elever, hwaraf 9 qwinliga, blifwit utexaminerade, samt att resultatet af sjukbehandlingen utfallit så, att utaf de 283 patienterna 56 blifwit friska, 200 förbättrade och 27 oförbättrade.

Folkunderwisningen.

Sedan Kongl. Maj:t den 22 April 1864 förordnat, att åtta af rikets Folkskolelärare-Seminarier skulle bibehållas och träda i utwidgad

werksamhet, och denna förändring under åren 1864 och 1865 widtagits med sem af deßa läroanstalter, hafwa från och med sistlidne höstermin äfwen de öfriga trenne, nemligen seminarierna i Skara, Wexiö och Hernösand, erhållit en dylik utwidgning, i sammanhang hwarmed ny aflöningsstat för derwarande lärare blifwit upprättad och förhöjda anslag bewiljats till hushyra, inredning, inköp af underwisningsmateriel m. m., så att den anbefalda reorganisationen af deßa lärowerk numera är fullständigt genomförd.

Med anledning af Rikets Ständers hemställan, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfwerwägande, huruwida i rikets westra del ett folkskolelärare-seminarium, utom det i Göteborg, kunde wara behöfligt, har Kongl. Maj:t förordnat, att seminariet i Carlstads stift skall fortfara och jemwäl träda i utwidgad werksamhet samt förses med ökade lärarekrafter så snart för ändamålet erforderliga förberedande åtgärder blifwit widtagna.

I afseende på seminariet i Wisby, hwilken läroanstalts indragning på grund af nådiga kungörelsen den 22 April 1864 bort ske wid slutet af wårterminen 1866 och då redan till största delen blifwit werkställd, har Kongl. Maj:t, med anledning af derwarande Domkapitels anmälan, att några wid seminariet intagne lärjungar ej wid nämnda tidpunkt hunnit afsluta den för afgång föreskrifna lärokursen, medgifwit att denna läroanstalt fått under sistlidne höstermin fortsätta sin werksamhet; hwarefter densamma, enligt Domkapitlets anmälan, upphört.

Folkskolelärarinne-seminariet i Kalmar har wid slutet af wårterminen 1866 indragits, hwarefter den detsamma tillhöriga underwisningsmateriel blifwit dels för derwarande högre elementarlärowerks räkning inköpt, dels för folkskolornas behof anwänd.

Kongl. Maj:t, som i anledning af Rikets Ständers framställning uppdragit åt särskilde kommitterade att företaga granskning af det för folk-

skolelärare-seminarierna den 21 Mars 1862 utfärdade reglemente, har, sedan kommitterade utarbetat och öfwerlemnat förslag till förändradt reglemente för deßa läroanstalter, funnit godt att, med upphäfwande af det förra samt hwad i öfrigt funnits föreskrifwet stridande mot de nya bestämmelserna, under den 1 December 1865 fastställa förnyadt reglemente för seminarierna till bildande af folkskolelärare och folkskolelärarinnor.

Kongl. Maj:t har jemwäl åt utsedde kommitterade uppdragit att afgifwa förslag å den materiel, som för underwisningen i de särskilda läroämnena wid seminarierna wore behöflig, och har, sedan kommitterade inkommit med underdånigt utlåtande i ämnet, för höjande af den underwisning i naturkunnighet som i seminarierna meddelas, anwisat ett belopp af 8,000 r:dr till inköp af fysiska instrumenter för deßa läroanstalter.

Enligt den för de utwidgade seminarierna upprättade stat, äro wid hwarje sådan läroinrättning anstälde en rektor och tre adjunkter samt särskilde lärare i öfningsämnena. Deßutom har, med afseende på lärjungarnes stora antal wid seminarierna i Lund och Göteborg, en fjerde adjunkt blifwit anställd wid hwardera af deßa twå underwisningsanstalter.

Höstterminen 1866 uppgick elevernas antal wid lärare-seminarierna till 584 och wid lärarinne-seminarierna till 159, eller tillsammans 743 elever.

Enligt erhållet uppdrag har Chefen wid den inom Ecklesiastik-Departementets Expedition bildade afdelning för folkunderwisnings-ärenden år 1866 werkställt inspektion wid seminarierna i Stockholm, Upsala, Skara, Wexiö, Lund och Göteborg.

För att winna fullständig utredning beträffande så wäl den yttre och inre anordning, hwilken för seminarii-byggnader i allmänhet kunde wara

mest lämplig, som ock det billigaste pris, för hwilket desamma, i förhållande till det å hwarje ort påräkneliga lärjunge-antal, skulle kunna uppföras, har Kongl. Maj:t, på hemställan af Rikets Ständer, låtit genom särskilde kommitterade utarbeta normalritningar och förslag till dylika byggnader.

Den lokal i Stockholm, som tillförne begagnats af Sällskapets för wexelunderwisningens befrämjande normalskola, men numera är upplåten åt hufwudstadens folkskolelärarinne-seminarium, har undergått den förändrade anordning, som för deß närwarande ändamål erfordrats, och hwartill medel blifwit af Rikets Ständer anwisade. För den tillämnade seminarii-byggnaden i Linköping har tomt inom staden inköpts för det anslag Rikets Ständer till nämnda byggnad anslagit, och för fortsättning af byggnadsarbetet wid seminariet i Lund har Kongl. Maj:t, på hemställan af Domkapitlet derstädes, anwisat behöfliga medel af besparingarne å anslagen till folkunderwisningens befrämjande.

Efter det Rikets Ständer hemställt att, för ett ändamålsenligt ordnande af underwisningen i trägårdsskötsel wid de utwidgade folkskolelärare-seminarierna, åtgärder i sådant hänseende måtte till en början widtagas wid några af de mest besökta bland deßa läroanstalter, och sedan förslag till nämnda underwisnings ordnande afgifwits utaf dertill i nåder utsedde kommitterade, har Kongl. Maj:t förordnat, att underwisningen i berörda ämne skall till en början fullständigare ordnas wid seminarierna i Linköping och Lund, samt anbefallt wederbörande Domkapitel att för detta ändamål widtaga nödiga åtgärder.

Sedan den tid af tre år, för hwilken inspektörer öfwer folkskolorna inom de särskilda stiften warit förordnade, gått till ända med år 1866,

hafwa inspektörerna till Ecklesiastik-Departementet ingifwit berättelser, hwilka, utwisande en i flera riktningar wunnen förbättring i folkskolewäsendet, för närwarande äro under tryckning i ändamål att till Domkapitlen och Skolråden utdelas.

En ny högre folkskola har år 1866 blifwit inrättad i Onsala församling af Göteborgs stift, för hwilken skola särskildt reglemente är af Kongl. Maj:t fastställdt.

Enligt föreskriften i nådiga cirkulärbrefwet den 24 Februari 1865, hafwa samtliga Domkapitlen till Kongl. Maj:t inkommit med utlåtanden angående folkskolewäsendets tillstånd i pedagogiskt och ekonomiskt hänseende inom de särskilda stiften wid slutet af nämnda år, jemte de till upplysning i ämnet af Skolråden lemnade uppgifter, äfwensom inspektörernas kontraktswis gjorda sammandrag af deßa uppgifter. Utaf omförmälda utlåtanden inhemtas, att wid berörda tid funnos i hela riket 9 högre folkskolor, 3,374 egentliga folkskolor, af hwilka 2,127 woro fasta och 1,247 flyttande, samt 2,759 småskolor; att antalet barn inom skolåldern utgjorde 598,146, hwaraf 303,924 goßar och 294,222 flickor; att af detta antal blifwit under år 1865 underwisade i högre folkskolor 162, i fasta folkskolor 187,010, i flyttande 149,759 och i småskolor 120,850; att 30,861 barn undergått pröfning wid afgång från folkskolan, och att 18,874 begagnat fortsatt underwisning sedan de från skolan afgått.

De medel, som Rikets Ständer för statsregleringsperioden 1864—1866 anslagit till folkunderwisningens befrämjande, blefwo till största delen af Kongl. Maj:t utdelade wid slutet af år 1864, såsom i berättelsen till sistlidne riksdag omförmäles. Efter denna tid har Kongl. Maj:t af nämnda medel bewiljat understöd: åt 27 församlingar för att höja 31 examinerade lärares löner till stadgadt minimum; åt 5 förfam-

lingar för att höja lika många examinerade lärares löner utöfwer minimibeloppet, och åt 5 församlingar till inrättande af 15 nya småskolor. Derjemte har bidrag af Lappmarks Ecklesiastikwerk tilldelats en enskild skola för fattiga barn i Wilhelmina församling inom Hernösands stift.

För att bereda allmänheten tillfälle att taga kännedom om den för närwarande i riket tillgängliga underwisningsmateriel, med mera som för folkskolorna är af wigt, har Chefen för den inom Ecklesiastik-Departementet bildade afdelning för ärenden rörande folkskolewäsendet låtit anskaffa och wid den allmänna industri-utställningen i Stockholm under nästlidne sommar förewisa åtskilliga prof på sådan materiel, äfwensom på skolmöbler, samt planritningar till skolhus och skolträgårdar m. m. Den för nämnda ändamål inköpta materielen, hwaraf en del är på begäran utlemnad för den blifwande utställningen i Paris, kommer att wid folkskolelärarinne-seminariet i hufwudstaden fortfarande hållas tillgänglig för allmänheten. Till detta seminarium är äfwen öfwerlemnad, att derstädes förewisas, den underwisningsmateriel, som för allmänna medel inköptes wid utställningen i London 1862 och hwilken under twå års tid, till följd af särskildt uppdrag, gjorts tillgänglig i en för densamma hyrd lokal.

I ändamål att för nedsatt pris hållas folkskolorna till handa, äro för närwarande under arbete och blifwa innewarande år att tillgå: Läsebok för folkskolan, Wäggkarta öfwer jordgloben af T. von Mentzer, Stereometriska figurer, och Samlingar af mineralier m. m., ordnade efter N. J. Berlins Läsebok i naturlära.

Sedan Direktionen öfwer Gymnastiska Central-Institutet, som den 9 Januari 1863 erhöll nådigt uppdrag att gå i författning om utarbetande af program och reglemente för underwisningen i gymnastik och militärösningar wid folkskolelärare-seminarier och folkskolor, i sådant hän-

seende afgifwit förslag jemte dertill hörande teckningar, har Kongl. Maj:t förordnat, att detta förslag, benämndt "Anwisningar för underwisning i gymnastik och wapenöfning wid folkskolelärare-seminarier och folkskolor", skall genom Institutets försorg utgifwas från trycket, att hållas allmänheten till handa för ett pris af högst 75 öre för häftadt exemplar; och äro 1000 exemplar af detta arbete, jemte teckningar, för statens räkning inlösta.

Efter det filosofie doktorn Olof Eneroths "Handbok i Swensk pomologi" fullständigt utkommit, hafwa 68 exemplar af arbetets senare afdelning blifwit för allmänna medel inköpta, att utdelas som premier åt seminarii-elever, hwilka utmärkt sig genom studier i trägårdsskötsel.

Af en på Finska språket utgifwen Läsebok för hem- och folkskolan äro 500 exemplar af staten inlösta, att för nedsatt pris tillhandahållas Sweriges Finska församlingar, till begagnande wid barnaunderwisningen.

Sällskapet för wexelunderwisningens befrämjande, som anmält sig wara sinnadt att utsträcka sin werksamhet till befordrande af folkbildningen i allmänhet, oberoende utaf någon wiß underwisningsmethod, och fördenskull antagit benämningen "Sällskapet för folkunderwisningens befrämjande", har, uppå gjord underdånig hemställan, under den 27 Juli 1866 erhållit nådig stadfästelse å ett i anseende till berörda syftemål uppgjordt förslag till åtskilliga ändringar i de för Sällskapet den 25 April 1822 utfärdade stadgar.

Sedan normalritningar till folkskolebyggnader, jemte beskrifning, blifwit på nådig befallning genom Öfwer-Intendents-embetets försorg uppgjorda och från trycket utgifna, samt derefter kostnadsfritt hållits Skolråden till handa, har, med anledning af nämnda Embetes anmälan, att från åtskilliga kommuner framställningar blifwit gjorda om behöfligheten af förslag öfwer material-åtgången wid dylika byggnaders utförande, Embetet erhållit befallning att uppgöra sådana materialförslag. Deßa äro

numera utarbetade och jemwäl af trycket utgifna, för att kostnadsfritt tilldelas skolstyrelserna.

Plats för uppförande af skolhus äfwensom för anläggning af skolträgårdar har under tiden sedan sistlidne riksdag blifwit 26 församlingar beredd genom meddeladt nådigt tillstånd att, mot wißa wilkor, afsöndra jord från ecklesiastika boställen.

Sedan Kongl. Maj:t åt särskilde kommitterade uppdragit att undersöka, på hwilka grunder folkskolelärares pensionering skulle ändamålsenligast kunna ordnas, och kommitterade utarbetat förslag till reglemente så wäl för en pensionsinrättning som för en enke- och pupillkaßa för folkskolelärare, samt Rikets sist församlade Ständer anwisat medel till bildande och upprätthållande af deßa anstalter, har Kongl. Maj:t fastställt reglemente för pensionsinrättningen och i enlighet med detsammas 35:e § förordnat direktion för inrättningens förwaltning, samt derjemte beträffande förslaget till reglemente för folkskolelärares enke- och pupillkaßa förordnat, att detta skall undergå ytterligare beredning innan det af Kongl. Maj:t företages till slutlig pröfning.

Wetenskap, witterhet och konst samt antiqviteter.

Medelst lemnade understöd af Rikets Ständers anslag till resestipendier samt läroböckers och lärda werks utgifwande har Kongl. Maj:t fortfarande beredt wetenskapsidkare tillfälle dels att genom resor befordra sina forskningar och studier, dels att allmängöra resultaterna af sina lärda undersökningar. I afseende på ett och annat wetenskapligt arbete har Kongl. Maj:t funnit lämpligt att wid understödet till deß utgifwande fästa det wilkor, att ett wißt antal exemplar deraf skulle för statens räkning aflemnas. Deßa exemplar hafwa blifwit utdelade till de offentliga bibliothekerna i riket, samt, i mån af arbetets beskaffenhet och då tillgången medgifwit, anwändts såsom premier åt lärjungar wid de allmänna elemen-

tarlärowerken. — Med det anslag Rikets Ständer bewiljat till offentliggörande af handlingar, som äro af wigt för fäderneslandets historia, har Riksarkivet under sistförflutna året utgifwit tredje bandet af konung Gustaf I:s registratur, omfattande år 1526, och första bandet af en förteckning öfwer de i Riksarkivet befintliga pergamentsbref, med angifwande af deras hufwudinnehåll, hwilket band inbegriper tidrymden 1351—1382. Af deßa båda arbeten är, likſom af de för samma medel förut ombesörjda, ett antal exemplar utdeladt till rikets offentliga bibliotheker.

På underdånig framställning i fråga om anwändandet af de samlingar, som gjordes under den wetenskapliga expeditionen till Spetsbergen år 1861, har Kongl. Maj:t förordnat, att deßa skola anwändas till förökande af förråderna i Naturhistoriska Riksmuseum, men att sådana föremål, som icke äro för detta museum behöfliga, må genom Wetenskaps-Akademiens försorg utdelas till universiteterna i Upsala, Lund och Helsingfors samt, i mån af tillgång, till Göteborgs stads museum, rikets högre elementarlärowerk eller andra inrättningar, för hwilka de kunna wara lämpliga.

Det på Swenska Akademiens stat uppförda, till Kongl. Maj:ts disposition stälda årliga anslag af 6,000 riksdaler, hwilket är bestämdt att anwändas till understöd åt yngre, mindre bemedlade personer, som wisa framstående anlag för witter werksamhet, har för år 1866 blifwit enligt Akademiens förslag utdeladt.

Som åtskilliga bestämmelser i de stadgar, hwilka den 20 Maj 1846 fastställdes för Akademien för de Fria Konsterna, numera befunnits påkalla ändring, har Kongl. Maj:t, i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med ett af Akademien uppgjordt förslag, låtit för henne den 2 Januari 1866 utfärda nya stadgar. Sedan wid sistlidne riksdag förhöjning i Akademiens statsanslag bewiljats, på det fullständigare underwisning i hennes när-

skilda skolor måtte kunna meddelas, och Akademien på nådig befallning afgifwit förslag till de bewiljade medlens anwändande för det af Rikets Ständer afsedda ändamål, har ny stat för Akademien blifwit af Kongl. Maj:t fastställd. Beträffande Rikets Ständers i sammanhang med berörda anslagsförhöjning gjorda hemställan, huruwida de i Akademiens stat för närwarande uppförda konstnärsarfwoden borde fortfarande bibehållas, har Kongl. Maj:t, efter Akademiens hörande, funnit godt bestämma, att de för en miniaturmålare och en kopparstickare upptagna arfwoden skola wid nuwarande innehafwares afgång indragas till statswerket. — Med anledning af det wid senaste riksdagen till Kongl. Maj:ts disposition stälda anslag för att bekosta gjutning i brons af bildhuggaren professor Molins grupp "Bältespännare", har Kongl. Maj:t anbefallt Öfwer-Intendentsembetet att gå i författning om inköp för statens räkning af en sådan bronsafgjutning och att i mån af behof lysta de dertill anwisade medel.

Efter det Rikets Ständer bewiljat en tillökning i Musikaliska Akademiens statsanslag, för att tjena till utwidgning af hennes lärowerk, har Kongl. Maj:t godkänt Akademiens förslag till beloppets anwändande och fastställt reglemente för det musikaliska lärowerket eller så kallade Conservatorium.

Den af Witterhets- Historie- och Antiqvitets-Akademien förordnade Antiqvitets-Intendenten har för år 1865 afgifwit embetsberättelse, hufwudsakligen innehållande "Anteckningar ur Nerikes folklif". Under år 1866 har Intendenten, efter Akademiens anwisning, företagit en forskningsresa i Wermland, och berättelse om hans der gjorda antiqvariska undersökningar är att snart förwänta. — Rikets Ständers anslag till bekostande af runstenars uppsökande och afteckning samt teckningarnes utgifwande har fortfarande uppburits af fornforskaren Richard Dybeck, som fortsatt sina undersökningar i landskapen omkring Mälaren och under förflutna

året utgifwit ett nytt häfte af sitt arbete "Swerikes Run-urkunder", hwaraf 50 exemplar aflemnats för statens räkning och blifwit till rikets offentliga bibliotheker och högre elementarlärowerk utdelade. — Det anslag, som bewiljats för undersökning af fäderneslandets fornlemningar och upprättande af förteckningar öfwer sådana, har nämnda Akademi anwändt, såsom tillförne, att understödja fornminnesföreningar i landsorterna och enskilde af Akademien utsände forskare, hwarigenom flera wärderika beskrifningar öfwer minnesmärken från Sweriges forntid framkallats. — Hwad slutligen beträffar det åt samma Akademi anwisade anslag till utgifwande af planschwerk öfwer fornsaker och andra märkwärdigheter i statens Historiska Museum m. m., har dermed bekostats ett arbete öfwer Swenska sigill från medeltiden, hwars första band nu är afslutadt, innehållande de för wår konst- och personalhistoria mest betydande sigillen från äldsta tider intill år 1350, hwilka sigillritningar med dertill författad beskrifning utgöra ett oundgängligt och af historieforskare efterlängtadt supplement till den wigtiga urkundsamling, som utgifwes under namn af "Swenskt Diplomatarium".

National-Museum.

Sedan National-Museibyggnaden numera är i det närmaste fullbordad, och de föremål, som wid werkställdt urwal bland statens konstsamlingar ansetts förtjenta att i Museum upptagas, äfwensom de under Witterhets- Historie- och Antiqvitets-Akademiens wård ställda samlingar, jemte Kongl. Lifrustkammaren, blifwit der inrymda, har Kongl. Maj:t förordnat, så wäl att byggnaden med den för deß allmänna wård och tillsyn anställda personal skall stå under Öfwer-Intendents-embetets inseende och förwaltning, på sätt och i den ordning föreskrifwet är rörande Kronans hus och byggnader i hufwudstaden, som äfwen att National-Musei konstafdelning skall, likſom förut Kongl. Museum, tills widare stå under

samma Embetes styrelse och uppsigt. Derjemte har Kongl. Maj:t låtit genom särskilde kommitterade utarbeta förslag till reglemente rörande förewisningen af National-Musei samlingar äfwensom ordningen inom Museibyggnaden, och under den 26 Oktober 1866 utfärdat föreskrifter i sådant hänseende, att tills widare wara gällande.

Fattigwård.

I anledning af Rikets Ständers framställning om ändring af 14 § i fattigwårdsförordningen den 13 Juli 1853, rörande fattigunderstöd för personer af manskapet wid wärfwade arméen eller flottan, för handtwerkare och arbetare wid Kronans warf eller werkstäder, eller för deras hustrur och barn, har Kongl. Maj:t infordrat utlåtande af Sin och Rikets Kammarrätt.

Utaf anslaget till den fattigwård, som bör med allmänna medel bekostas, har Kongl. Maj:t fortfarande ställt särskilda belopp till disposition af Sine Befallningshafwande i Jämtlands, Westerbottens och Norrbottens län, att anwändas såsom understöd åt särdeles behöfwande bland Lappallmogen.

Sjukwård och sjukwårdsinrättningar.

Då Rikets Ständer i underdånig skrifwelse den 18 Februari 1863 hemställt, att Kongl. Maj:t wille i sammanhang med pröfningen af uppgjordt förslag till lag rörande sundhetsförhållandenas ordnande i riket taga i nådigt öfwerwägande, hwilka föreskrifter kunde böra uti nämnda lag inflyta i ändamål att förekomma den elakartade sjukdom, benämnd Fosfornekros, som yppat sig bland de wid fosfortändsticksfabrikerna anställda arbetare, har Sundhets-Collegium erhållit uppdrag att afgifwa förslag till författning i sådant hänseende.

Enär hospitalet i Malmö, affedt för Sweriges folkrikaste landskap och näst Wadstena hospital inrymmande det största antalet sinnessjuka, icke kun-

nat, till följd af sitt läge och sin beskaffenhet i öfrigt, bringas i det skick som senare tiders åsigter om sinnessjukas behandling fordra, och Rikets Ständer, sedan i anledning häraf förslag hos dem blifwit framstäldt om ifrågawarande hospitals flyttning till annan, lämplig plats inom landskapet Skåne samt om medels anwisande för sådant ändamål, i underdånig skrifwelse anhållit, att Kongl. Maj:t, efter behörig utredning, huruwida nytt hospital för rikets sydligaste provinser wore af oundgängligt behof påkalladt, äfwensom angående beloppet af de med en sådan anstalts inrättande förenade kostnader, wille till Riksdagen göra den framställning i ämnet, hwartill förhållandena kunde finnas föranleda, har Kongl. Maj:t meddelat Serafimer-Ordens-Gillet befallning att låta anställa undersökning om den plats, dit Malmö hospital må kunna lämpligast förläggas, samt uppgöra fullständig byggnadsplan och dertill hörande kostnadsförslag, äfwensom att i ämnet afgifwa eget underdånigt utlåtande.

Provincial-läkarewärden m. m.

Sedan wid sistlidne riksdag statsanslag bewiljats till aflöning åt sex nya provincial-läkare, med wilkor att inwånarne i de distrikter, der deße läkare komme att anställas, skulle på egen bekostnad åt dem anskaffa och underhålla bostäder, har Sundhets-Collegium erhållit nådig befallning att afgifwa underdånigt förslag och utlåtande i afseende på bestämmandet af de orter, inom hwilka de nya läkarebeställningarne må anses mest behöfliga, och att derwid foga wederbörande kommuners yttranden i fråga om förenämnda, wid aflöningsanslaget fästade wilkor.

I anledning af Rikets Ständers bifall till Kongl. Maj:ts framställning om 22 extra provincial-läkare-befattningars uppförande på ordinarie stat, hafwa deßa befattningars innehafware, uppå Sundhets-Collegii underdåniga anmälan, erhållit nådiga fullmagter såsom ordinarie provincial-läkare.

Åt en af Östeby-Garns och Österåkers kommuner antagen läkare samt åt twenne distriktsläkare, den ene inom Westra Sallerups m. fl. socknar, den andre inom Jemshögs socken, har Kongl. Maj:t medgifwit rättighet till tjenstårsberäkning lika med civile läkare i statens tjenst, på de wilkor som i kongl. kungörelsen den 17 Oktober 1840 finnas föreskrifna, och hafwa tjenstgöringsdistrikter blifwit för deße läkare bestämda. Enahanda rättighet har tillerkänts andre läkaren wid H. K. H. Kronprinseßan Lowisas wårdanstalt för sjuka barn, under wilkor, bland annat, att berättelse om sjukwården wid denna inrättning skall till Sundhets-Collegium årligen afgifwas.

Uppfostrings-anstalter för döfstumma barn.

Efter det Rikets Ständer wid nästlidne riksdag anslagit ett belopp af 20,000 riksdaler, att enligt Kongl. Maj:ts disposition anwändas till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostringsanstalter för medellösa döfstumma barn, med wilkor att högre anslagsbelopp ej må någon anstalt tilläggas än som motswarar 100 riksdaler för hwarje å anstalten intaget barn, har Kongl. Maj:t förståndigat Direktionen öfwer Allmänna Institutet för döfstumma och blinda att inkomma med underdånigt utlåtande angående de wilkor och garantier, under hwilka ifrågawarande uppfostringsanstalter må kunna komma i åtnjutande af understöd från omförmälda anslag.

Farmaceutiska Institutet.

Sedan, uppå Kongl. Maj:ts wid sistlidne riksdag aflåtna nådiga proposition om förhöjdt anslag till Farmaceutiska Institutet, Rikets Ständer bewiljat, bland annat, 2000 riksdaler med hänseende till ifrågastäld skyldighet för Institutets lärare att deltaga i provisors- och apothekareexamen, har Kongl. Maj:t, efter wederbörandes hörande, förordnat, att den andel i nämnda examen, som enligt 8 § i gällande reglemente för

apothekare af den 11 Augusti 1819 tillhört professorerna i naturalhistoria och kemi wid Carolinska Medico-Kirurgiska Institutet eller deras adjunkter, skall från och med år 1867 och tills widare, så länge det af Rikets Ständer för ändamålet bewiljade anslag utgår, eller intill deß annorlunda warder föreskrifwet, öfwerflyttas på lärarne wid Farmaceutiska Institutet, och anslaget fördelas mellan lärarne i kemi och mineralogi samt farmakognosi och naturalhistoria, på sätt Direktionen för Institutet ansett lämpligt; hwarjemte Kongl. Maj:t anbefallt Sundhets-Collegium att rörande provisors- och apothekare-examens undergående meddela de närmare föreskrifter i öfrigt, hwilka kunna befinnas nödiga, så wäl med afseende på förberörda öfwerflyttning, som till följd af farmaciens framsteg under senare tider och deraf beroende stegrade examensfordringar.

Apothek. Twå nya apothek, med personligt privilegium, äro under tiden sedan nästlidne riksdags början beslutade, att anläggas det ena i närmaste grannskap af provincial-läkare-stationen i Hellefors distrikt inom Örebro län, det andra i närheten af Löwenströmska lasarettet uti Hammarby socken inom Stockholms län.

Barnmorskeunderwisningen. Barnmorskornas antal i riket uppgick år 1863 till 1,658 och år 1864 till 1,681, af hwilka under det förra året 121 och under det senare 116 woro bosatta i Stockholm, de öfriga i andra städer och på landsbygden. Under åren 1865 och 1866 blefwo wid läroanstalterna i barnmorskekonsten 212 elever underwisade, uteraminerade och såsom barnmorskor godkända, nemligen i hufwudstaden 97, i Göteborg 83 och i Lund 32. Bland uteraminerade hafwa i Stockholm 84 och i Göteborg 51 elever, som gjort sig wäl kända för kunskap och färdighet i den egentliga barnmorskekonsten, äfwensom för pålitlighet och ett i allo hedrande upp-

förande, erhållit underwisning i den instrumentala förloßningskonsten och wid anställd examen befunnits ega den skicklighet deri, att de förklarats behöriga till densammas utöfning.

Antalet af vaccinerade barn steg år 1864 till 101,361 och år 1865 till 104,240. För nitisk och skicklig utöfning af skyddskoppympningen utdelades belöningar dels i medaljer, dels i penningar och dels i vaccinationsinstrumenter år 1864 till 121 och följande året till 126 personer. Skyddskoppympningen.

År 1864 underwisades wid Veterinär-inrättningen i Stockholm 33 elever och deßutom 11 i hofbeslagskonsten; wid den i Skara 20 veterinärelever och 9 till hofslagare. Wid Veterinär-inrättningen i Stockholm aflade 5 och wid den i Skara 10 elever fullständig djurläkare-examen. Veterinärwäsendet.

Sedan Rikets Ständer bewiljat ett anslag på extra stat af 3000 riksdaler årligen till lön åt en lärare wid Veterinär-inrättningen i Stockholm, med hufwudsaklig befattning att handleda eleverna i praktisk sjukwård utom inrättningen, har Kongl. Maj:t anbefallt Sundhets-Collegium att, i den ordning 15 § i reglementet för nämnda inrättning den 6 Augusti 1859 bestämmer, för år 1867 förordna lämplig person att i ambulatorisk klinik gifwa handledning åt eleverna wid ifrågawarande läroanstalt.

Kongl. Maj:t förblifwer Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse wälbewägen. Stockholms Slott den 19 Januari 1867.

CARL.

Louis De Geer.